

POLIISIN TOIMIVALTUUKSIEN LAAJUUS JA NIIDEN HALLINNAN HAASTEET

Timo Kauhajärvi

5/2019

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto
Timo Kauhajärvi	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Poliisin toimivaltuuksien laajuus ja niiden hallinnan haasteet	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Antti Jääskeläinen	Toiminnallinen opinnäytetyö
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä selvitys siitä, kuinka laaja on poliisin tehtäväkenttä toimivaltuuksien näkökulmasta säätelevä lainsäädäntö. Työssä pyritään selvittämään lakien lukumäärä sekä arvioimaan niiden poliisille antamien valtuuksien tai velvollisuuksien luonnetta. Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena toteutetaan käsikirja, mihin on koostettu erinäisten poliisitoiminnalle oleellisten lakien keskeinen sisältö helposti käsiteltävään muotoon. Tässä käsikirjassa ei käsitellä poliisin ehdottomaan ydinosaamisalueeseen kuuluvien lakien poliisille suomina valtuuksia ja velvollisuuksia. Opinnäytetyössä pohditaan poliisin toimivaltuuksien historiallista kehitystä ja niiden opettamista nykyisessä poliisikoulutuksessa.</p> <p>Opinnäytetyö toteutetaan kirjallisuuskatsauksena ja sen pääasiallisena lähdemateriaalina on Suomen sähköinen säädöskokoelma. Sädöskokoelma löytyy osoitteesta www.finlex.fi. Sädöskokoelman lisäksi työssä hyödynnetään oikeustieteellistä kirjallisuutta sekä Poliisi-ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmia. Toiminnallisen osuuden lainsäädännön sisällön rajaamisessa saatiin apua Helsingin poliisilaitoksen päällystön edustajilta.</p> <p>Opinnäytetyön keskeisenä johtopäätöksenä on se, että poliisin toimivaltuuksia ja tehtäviä sääteleviä normeja on olemassa liian suuri määrä yhdenkään yksittäisen poliisimiehen hallittavaksi. Opinnäytetyössä pohditaan tämän johtopäätöksen merkitystä poliisin päivittäistoiminnan kannalta ja sitä, minkälaiset keinot poliisilla itsellään on vaikuttaa vallitsevaan asiantilaan.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi
35 + 47 liitesivua	Toukokuu 2019
Avainsanat	
toimivalta, poliisikoulutus, poliisin laillisuusvalvonta, poliisioikeus, päällystökoulutus	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Aiheen esittely	2
1.2 Aiheen valinnan perustelu ja työn tarkoitus	4
1.3 Työn toteuttamistapa	5
2 TOIMIVALLAN TEORIA	8
2.1 Toimivallan perusteet	8
2.2 Poliisin toimivaltasäännösten historiasta Suomessa.....	9
2.2.1 Asetus poliisitoimesta Suomessa (57/1925)	10
2.2.2 Poliisilaki (84/1966)	10
2.2.3 Poliisilaki (493/1995)	11
2.2.4 Poliisilaki (872/2011)	12
2.3 Toimivallan määritelmä.....	13
2.3.1 Asiallinen toimivalta.....	15
2.3.2 Asteellinen toimivalta	16
2.3.3 Alueellinen toimivalta.....	17
2.4 Toimintaa rajoittavat periaatteet.....	18
2.4.1 Suomen perustuslaki (731/1999)	18
2.4.2 Poliisilaki (872/2011)	19
2.4.3 Hallintolaki (434/2003).....	21
2.5 Poliisin oikeudet ja velvollisuudet liittyen virka-apuun.....	22
2.6 Toimivaltasäännösten eri tasot	24
3 TOIMIVALTUUKSIEN OPISKELU	26
3.1 Poliisi (AMK).....	26
3.2 Poliisi AP EOP	26
3.3 Poliisi (ylempi AMK).....	27
4 TYÖN TOTEUTTAMINEN	29
4.1 Aineiston kokoaminen.....	29
4.2 Aineiston käsitteleminen	30
5 POHDINTA	32
5.1 Oman oppimisen arviointi	32
5.2 Johtopäätökset	32
LÄHTEET	34

LIITTEET

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen esittely

Poliisin toimivaltuuksien sekä virkatehtävien käytännön tekemisen yhteensovittaminen on poliisin toiminnan kannalta ensiarvoisen tärkeää. Suomen perustuslain (11.6.1999/731) 2 pykälän 3 momentissa sanotaan selvästi, että *"Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia"*. Tämä lyhyt lainaus perustuslaista on kaikkein selkein ja korkeimmalla normihierarkiassa oleva viittaus oikeusvaltioperiaatteeseen ja kyseinen momentti pitää sisällään kaksi osin erillistä vaatimusta julkisen vallan käytöstä, laillisuusperiaatteen ja lakisidonnaisuuden periaatteen. Ilkka Saraviita kirjoittaa teoksessa Perustuslaki 2000, että momentin ensimmäinen virke edellyttää, että julkisen vallan käyttäjällä tulee aina olla viime kädessä eduskunnan säätämään lakiin palautettava toimivaltaperuste. Toisen virkkeen Saraviita toteaa tarkoittavan, että viranomaisella ei voi olla sellaista julkisen vallan käyttämistä tarkoittavaa toimivaltaa, jolla ei olisi nimenomaista tukea oikeusjärjestyksessä (Saraviita 2000, 73–74).

Nämä kaksi lyhyttä ja yksinkertaiselta vaikuttavaa lausetta muodostavat oikeusvaltion toiminnan perustan ja asettavat samalla valtavan määrän vaatimuksia kaikille julkishallinnollisessa palvelussuhteessa oleville tahoille. Toisin kuin ensimmäisenä mainitun laillisuusperiaatteen, lakisidonnaisuuden periaatteen noudattaminen voi lakien suuren määrän takia olla huomattavasti vaikeampaa.

Tässä opinnäytetyössä tarkoitukseni on selvittää lainsäädännössä poliisille annettujen toimivaltuuksien sekä velvollisuuksien laajuutta. Poliisikoulutuksessa oikeudelliset aineet muodostavat vain pienen, joskin erittäin merkittävän osan tutkinnosta. Vuosille 2018-2020 vahvistetun opetussuunnitelman mukaan Poliisi (AMK)-tutkinnon laajuus on 180 opintopistettä, opintopakso *Poliisitoiminnan oikeudellinen perusta* on laajuudeltaan 12 opintopistettä. Opintopaksoon sisältyy kaksi poliisin toimivaltajärjestelmää käsittelevää osajaksoa, joiden laajuus on yhteensä 4 opintopistettä (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 61). Onkin siis täysin ymmärrettävää, että nykymuotoisen poliisikoulutuksen opintosisältö toimivaltuuksia koskien on voimakkaasti painottunut sellaisiin lakeihin, joiden kanssa poliisi virkatoimissaan työskentelee päivittäin.

Huolimatta siitä, että erityislakien poliisille tuomia oikeuksia ja velvollisuuksia ei käsitellä opinnoissa kovinkaan laajasti, ei poliisi voi vedota omaan tietämättömyyteensä etenkin virkavelvollisuuksiensa toimittamisen suhteen. Poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 pykälässä luetellaan poliisin tehtävät, ja kyseisen pykälän 2 momentin "... ja muut sille laissa erikseen säädetty tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua." kattaa huomattavan määrän muissa laeissa poliisille säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia.

Kari Sinisalo käsitteli kirjassaan Poliisi tämän opinnäytetyön tekemisen taustalla olevaa perusajatusta seuraavalla tavalla:

Poliisin tai tietyssä asemassa olevan poliisimiehen (esim. nimismies) valtaa koskevia lainkohtia on lainsäädännössä hajallaan muuallakin (esim. julkisia huvitilaisuuksia ja yleisiä kokouksia normeeraava lainsäädäntö). Tarkoitansiiis sellaisia lainkohtia, joissa nimenomaan sanotaan, mitä poliisi yleensä tai joku poliisimies saa tehdä. Näiden lainkohtien lukumäärä on kuitenkin vielä rajallinen.

Sen sijaan sellaisen lainsäädännön määrä, joka poliisimiesten täyttääkseen täydellisesti velvollisuutensa olisi tunnettava, on lähes ääretön. Tämä asiain tila seuraa kahdesta seikasta. Ensinnä poliisin velvollisuutena on estää kaikenlaatuinen rangaistava toiminta. Jotta tämä olisi mahdollista, on ensin tiedettävä, mikä on rangaistavaa, eli periaatteessa tunnettava kaikki oikeusjärjestykseen sisältyvät kriminalisointilausekkeet. Tämä on käytännössä mahdotonta. Toiseksi lausutaan useassa säädöksessä (esim. Matkatoimistoasetus 9.7.1968/442), että poliisin asiana on valvoa sen noudattamista. Siis myös tämä edellyttäisi eri elämäntilanteiden säännösten perusteellista tuntemista. (Sinisalo 1973, 20-21)

Rajaan tässä opinnäytetyössä käsiteltävien normien ulkopuolelle sellaiset lait, joiden tuntemuksen katson itse välttämättömäksi poliisin päivittäisten tehtävien hoitamista varten. Näitä lakeja sekä perusteluitani näiden rajaamiselle työssä käsiteltävän alueen ulkopuolelle olen käsitellyt osassa 2.6. Näiden sijaan keskityn säädöksiin, joiden kanssa suurin osa Suomen poliiseista ei päivittäin työskentele. Tällä rajauksella tarkoitan sitä, että osa lainsäädännöstä ei välttämättä ole relevanttia tietoa kaikille poliisimiehille johtuen osittain myös kunkin poliisimiehen alueellisesta, asteellisesta sekä asiallisesta toimivallasta. Käytännön perusteluna tällaiselle rajaamiselle voidaan pitää sitä tosiseikkaa, että esimerkiksi metsästyslakia (615/1993) sovelletaan ymmärrettävästi useammin Pohjois-Savon kuin Roban kenttäjohto-alueella.

Koska Suomen perustuslain 80 § 1 momentissa sanotaan *"Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan."*, koen aiheelliseksi rajata pääsääntöisesti käsittelyn ulkopuolelle joko valtioneuvoston tai eri ministeriöiden lakien nojalla antamat asetukset. Rajaan myös aihealueen ulkopuolelle Poliisiammattikorkeakoulun sekä Poliisihallituksen (POHA) toimivallan piiriin kuuluvat säädökset. Esimerkkeinä tällaisista mainittakoon Laki poliisiammattikorkeakoulusta (30.12.2013/1164) sekä Viihdelaitelain (10.2.1995/164) 7, 8 ja 9 pykälät.

1.2 Aiheen valinnan perustelu ja työn tarkoitus

Valitsin kyseisen aiheen opinnäytetyölleni ensisijaisesti siksi, että koen toimivaltuuksiin liittyvät asiat erittäin mielenkiintoisina. Asiaan tarkempi perehtyminen antaa myös laajan käsityksen siitä, mitä lainsäätäjät ovat tarkoittaneet poliisiin tehtävien sisältävän. Pidän erittäin todennäköisenä, että nämä lainsäädännössä asetetut oikeuksien ja velvollisuuksien rajat eivät ole täydeltä laajuudeltaan yhdenkään poliisimiehen tiedossa. Tämä seikka herättääkin kysymyksen, että onko poliisiin toimivaltuuksien säätelyn kehityksessä tapahtunut jopa liian suuri muutos yksittäisen poliisimiehen kannalta.

Politia-ajattelun (aiheesta enemmän osassa 2.2) mukaisesta yleistoiomivaltuuden omaamisesta päätyminen tilanteeseen, missä yksinkertainen haku "poliisi*" osoitteessa finlex.fi löytyi 13.12.2018 yhteensä 482 ajantasaista lakia tai asetusta. Näissä kaikissa viitataan poliisiin jollakin lainsäätäjän tarkoittamalla sitovalla tavalla. Tästä syystä uskonkin, että tarvetta käsikirjalle, johon olisi koostettu merkittävä osa tuntemattomammista poliisiin toimintaa ohjaavista säädöksistä voisi olla tarvetta.

Luontevin valinta mielestäni tällaisen opinnäytetyön toteuttamiseen onkin toiminnallinen opinnäytetyö. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on saada aikaan käsikirja, jota voitaisiin hyödyntää poliisiin päällystätehtäviin tähtäävässä Poliisi YAMK-tutkinnon opetuksessa. Poliisin miehistötehtäviin valmistavan alemman AMK-koulutuksen tutkintorakenne eikä tutkinnon varsinainen tarkoitus ei liene sellainen, että työssä käsiteltävien aiheiden tarkempi läpikäyminen olisi tarkoituksenmukaista.

Tämä erottelu päällystö- ja miehistötehtäviin tähtäävän koulutuksen välillä on oleellinen myös siksi, että erittäin huomattava osa poliisia koskevista velvollisuuksista koskee yksinkertaisesti eri viranomaisten oikeutta saada virka-apua poliisilta. Poliisilain 9 luvun 1 pykälän 3 momentin mukaan virka-avun antamisesta päättää päällystöön kuuluva virkamies, jollei laissa toisin säädetä. Tämänkin seikan perusteella joko nykyisen tai tulevan päällystön valitseminen kohderyhmäksi on selkeä valinta.

1.3 Työn toteuttamistapa

Tämän opinnäytetyön perimmäisenä kysymyksenä on selvittää, minkälaisia erilaisia poliisin toimintaa sääteleviä lakeja ylipäättänsä on olemassa. Tällä tavoin esitettynä kysymys voi vaikuttaa jokseenkin kummalliselta ja juuri tästä syystä on tärkeää pohtia eri lakien merkityksen astetta poliisin toiminnassa sekä tehdä katsaus poliisin toimivaltasäännösten kehitykseen viime vuosikymmenten ajalta.

Eduskunnan säätämät lait ovat aina oman aikansa kuvia. Tämän seikan voi huomata useista seikoista, kuten lailla säädeltävästä asiasta itsestään, lakitekstissä käytetystä kielestä, lain suhteesta muihin lakeihin, sopimukseen tai vaikka ihmisoikeuksiin, sekä tämän työn kannalta hyvin oleellisesti näkymisestä viranomaisten työskentelyssä.

Omasta mielestäni hyvänä esimerkkinä edellisen kappaleen väittämiä tarkasteltaessa voidaan katsoa lakia aavalla merellä tapahtuvan yleisradiotoiminnan rankaisemisesta (400/1962). Tämä laki on sellainen, johon kaikki poliisimiehet ovat liki varmasti ehkä jopa huomaamattaan törmänneet uransa aikana, sillä laissa säädely rikosnimike on poliisiasiain tietojärjestelmässä aakkosellisesti ensimmäisenä. Lain sisällön tunteminen ei varmaankaan ole ollut sen säätämishetkelläkään kovin tärkeää tuntoa, ja tämä tärkeys on noin kuuden vuosikymmenen aikana vain vähentynyt entisestään.

Tämän opinnäytetyön varsinaisena tutkimusmenetelmänä on kirjallisuuskatsaus. Ari Salminen kuvaa julkaisussaan *Mikä kirjallisuuskatsaus?* kirjallisuuskatsauksen eri muotoja ja minkälaisia tavoitteita varten kyseiset muodot parhaiten sopivat (Salminen 2011, 6-15). Tämän opinnäytetyön tarkoitusta varten parhaaksi katsauksen muodoksi osoittautuu kuvaileva kirjallisuuskatsaus, ja sen alatyypeistä erityisesti narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Salminen toteaa, että narratiivista katsausta on käytetty erityisesti opetuksen alalla, ja sen avulla on

mahdollista tuottaa opiskelijoille ajankohtaista tietoa, johon ei aina muun tieteellisen kirjallisuuden avulla pystytä (Salminen 2011, 7). Narratiivinen kirjallisuuskatsaus ei edellytä toteuttajaltaan erityisen tiukkaa seulaa aineiston suhteen, mutta Salminen toteaa sillä olevan silti mahdollista päästä johtopäätöksiin, minkä luonne on kirjallisuuskatsauksen mukainen synteesi (Salminen 2011, 7).

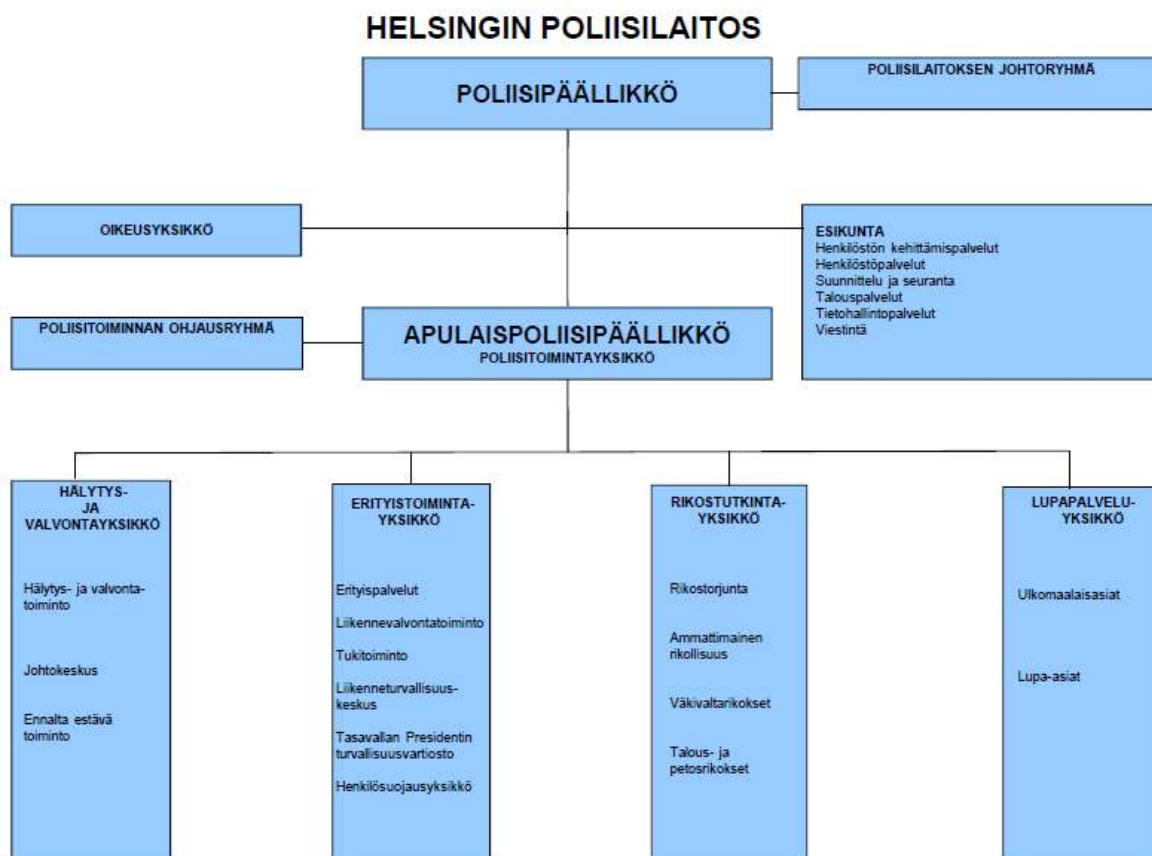
Käyn työssä läpi Suomessa voimassaolevan, sähköisessä muodossa löytyvän lainsäädännön, etsien laeista poliisia koskevia viittauksia. Johtuen ehkä juuri siitä, että tässä työssä käsiteltävä lainsäädäntö ei ole yleisesti ottaen poliisimiehillä laajassa käytössä, ei aiheeseen liittyvää lähdemateriaalia ole saatavilla kovinkaan suurta määrää. Tämä seikka ei tosin ole este työn toteuttamiselle, sillä tarkoituksena on koostaa yhteen pakettiin yleiskatsaus lainsäädännön poliisia koskevista toimivaltanormeista eikä varsinaisesti vertailla aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja analysoida sen perusteella poliisin käytännön toimien toteutumista.

Lain Suomen säädöskokoelmasta 12 § 1 momentin (17.12.2010/1197) mukaan *"Säädöskokoelma ja sopimussarja julkaistaan yleisessä tietoverkossa ja pidetään siellä maksutta yleisön saatavilla."* Suomen säädöskokoelma on kaikkien luettavissa ajantasaisessa versiossaan osoitteessa www.finlex.fi. Sivuston omistaa oikeusministeriö ja sitä ylläpitää Edita Publishing Oy. Koska käytännössä kaikki työn toteuttamiseen tarvitsemani tieto on saatavilla yhdestä paikasta, tulen työssäni enimmäkseen hyödyntämään tätä sivustoa tiedonhankinnasani.

Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena teen käsikirjan, johon on koottuna käsiteltävän aihealueen sisäpuolelle jäävät merkittävimmät normit. Ennen lopullista kokoamista luokittelun normit koskemaan poliisitoiminnan eri sektoreita, mutta en pidä tällaista luokittelua tarkoituksenmukaisena enää lopullisessa toiminnallisessa työssä. Tämän sektoriluokittelun lisäksi luon aihealueen käsittelyn helpottamiseksi eräänlaisen epävirallisen normien hierarkian, jonka avulla pystytään helposti päättelemään kyseisen säädöksen vaikutusten laajuus poliisin oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Tätä työn sisäistä normihierarkiaa käsittelen osassa 2.6.

Opinnäytetyössä käsiteltävien normien jakamisen eri sektoreihin toteutan Helsingin poliisilaitoksen organisaatiota mukaillen, sillä se on itselleni kaikkein tutuin ja sen perusteella toteutettava jako muodostaa oman näkemykseni mukaan johdonmukaisimman kokonaisuuden. Työssä käsiteltävät normien sektorit ovat seuraavan kaavion mukaisesti:

Kuva 1: Helsingin poliisilaitoksen organisaatiokaavio. Poliisin intranet Sinetti, Helsingin poliisilaitos.

- Hälytys- ja valvontasektori
- Rikostorjunta ja -tutkintasektori
- Liikennesektori
- Hallinto-, virka-apu sekä viranomaisyhteistyösektori

Normien sijoittaminen eri sektoreihin tapahtuu suurelta osin työn toiminnallisen osuuden toteuttamisen helpottamiseksi. Työssä hyödyntämäni sektorijako ei tarkoita poliisin toiminnan kannalta mitään konkreettista. Sen perustana on ollut ajatus siitä, minkä sektorin tehtävissä työskentelevälle virkamiehelle kyseistä lakia koskeva ongelmatilanne voitaisiin ohjata selvitettäväksi. Koska en ole itse Poliisiammattikorkeakoulussa opetustehtävissä, en pidä järkevänä sitä, että tuottaisin tämän opinnäytetyön yhteydessä valmista opetusmateriaalia. Hyödyllisempi toiminnallinen osuus tässä työssä on sellainen, jota luennoitsija pystyy käyttämään tietolähteenä oman luentomateriaalinsa kokoamisessa.

2 TOIMIVALLAN TEORIA

2.1 Toimivallan perusteet

Olli Mäenpää määrittelee teoksessa Hallinto-oikeus valtiovallan tai julkisen vallan käyttämisen perinteisellä tavalla kolmeen eri funktioon, jotka ovat lainsäädäntö-, toimeenpano- sekä tuomiovalta (Mäenpää 2003, 1). Tämä ajatus tunnetaan vallan kolmijako-oppina ja sen kenties merkittävimpänä kehittäjänä pidetään valistusfilosofi Montesquieuta (1689–1755) (Saukkonen & Hautamäki 2006). Tämä sama kolmijako on tuotu esiin Suomen nykyisen perustuslain 2 ja 3 pykälissä, vaikka toimeenpanovaltaa ei olekaan mainittu perustuslaissa itsenäisenä valtiollisena tehtävänä (Mäenpää 2003, 1).

Vallan kolmijaon perimmäisenä ajatuksena on valtiollisten tehtävien ja vastuiden jakaminen erillisten toimijoiden kesken. Tällä tavoin voidaan rajoittaa kunkin näistä kolmesta mahdollisuutta käyttää toisille kuuluvaa valtaa. Perimmäisenä ajatuksena kolmijaolle voidaan siis ajatella olevan valtiollisten toimijoiden keskinäisen valvonnan lisäksi vallan keskittymisen estäminen. (Saukkonen & Hautamäki 2006)

Täysin alkuperäisen tavoitteen mukaisesti toteutuva tarkasti rajattu vallankäyttö ei Suomalaisessa poliittisessa järjestelmässä ole koskaan itsenäisyyden aikana toteutunut täydellisesti, mutta suuri muutos tähän asiaan on saatu karsimalla tasavallan presidentin laajoja valtaoikeuksia. Suomessa maan hallitus sekä tuomioistuimet käyttävät todellisuudessa jossain määrin lainsäädäntövaltaa asetusten antamisen sekä ennakkopäätösten muodossa. Suhteellisen uutena poikkeuksena vallan kolmijaon opista on kuitenkin tuomiovallan osittainen siirtyminen myös toimeenpanovaltaa käyttävälle viranomaiselle eli poliisille (Saukkonen & Hautamäki 2006).

Lain sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010) 3 pykälän 1 ja 2 momenteissa sanotaan, että sakkovaatimuksen, rangaistusvaatimuksen ja sakkomääräyksen antaminen sekä rikesakon määrääminen ovat poliisin tehtäviä. Samassa pykälässä sanotaan, että syyttäjä voi myös antaa tai määrätä edellä mainittuja seuraamuksia pois lukien sakkomääräys, minkä sijaan syyttäjällä on mahdollisuus antaa rangaistusmääräys.

Edellisessä kappaleessa mainittu laki antaa siis poliisille valtuudet käyttää omalta osaltaan myös tuomiovaltaa. Mahdollisuudet tämän vallan käyttämiselle ovat kuitenkin hyvin tarkasti

rajatut, mutta ne silti luovat mielenkiintoisen ennakkotapauksen vallan kolmijaon jäykän tehtävien jaon asteittaisesta muuttumisesta vastaamaan paremmin nykyajan vaatimuksia. Jos tulevaisuudessa poliisiin antamat sakot ovat muunnettavissa vankeusrangaistukseksi, ansaitsee tämän seikan pohtiminen entistä enemmän huomiota.

Toimivaltuuksien taustalla vaikuttavien periaatteiden muuttumisesta, ja etenkin mahdollisuuden tälle muutokselle antamisesta, kertoo myös osaltaan perustuslain 124 §. Kyseisessä pykälässä sanotaan, että *"Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle."* Erityisen huomionarvoinen viranomaisen kannalta on pykälän viimeinen lause, joka jättää merkittävän julkisen vallan käytön määritelmän hyvin subjektiiviseksi.

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 5 § määrittelee vartioimisliiketoiminnan suhteen viranomaistoimintaan. Kyseisen pykälän 1 momentissa asetetaan kielto ottaa vastaan toimeksianto, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Sekä vartijana toimiminen, että yleisesti vartiointiliiketoiminta ovat lain elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 3 § 20. kohdan (484/1985) mukaan luvanvaraisesti harjoitettavia, joten poliisilla on osittainen mahdollisuus tässä tapauksessa päättää omaan tehtäväpiiriinsä kuuluvien asioiden jakamisesta yksityisille toimijoille.

2.2 Poliisin toimivaltasäännösten historiasta Suomessa

Tässä alaluvussa teen katsauksen poliisin toimivaltasäännösten historiaan Suomessa. Muualla tässä opinnäytetyössä en käsittele asetuksen taseisia normeja, mutta vuoden 1925 poliisiasetus muodostaa varsin perustellusta syystä poikkeuksen, sillä vasta kyseisessä asetuksessa kodifioitiin yhteen maaseudun sekä kaupunkien poliisitoimintaa koskevat säännökset (Rantanen 2003, 14).

Tätä kyseistä asetusta edeltäviä poliisitoimintaa koskevia normeja olivat vuonna 1891 annettu asetus toimenpiteistä poliisihoidon parantamiseksi maalla (5/1891) sekä asetukset 45/1903 ja 17/1904, joilla säädettiin poliisikunnan järjestämisestä kaupungeissa ja muissa yhdyskunnissa.

Rantanen luonnehtii vuoden 1925 poliisiasetuksen olevan rakenteeltaan politia-ajattelun leimaama (Rantanen 2003, 15). Teoksessa Poliisioikeus (Helminen, Kuusimäki, Salminen 1999, 1) selvennetään Rantasen tarkoittaman termin taustaa. Sana *politia* on latinankielinen sana, jolla tarkoitetaan samansuuntaisia asioita kuin antiikin kreikan *politeia* (valtiomuoto) ja *polis* (kaupunkivaltio). Sanan merkityssisältö muuttui keskiajan sekä uuden ajan alkupuolella, jolloin sen miellettiin tarkoittavan julkista toimintaa yleensä. Ajan kuluessa merkitys muuttui edelleen tarkoittamaan erityisesti sisäasiainhallintoa ja vielä tämän jälkeen käsittämään suunnilleen poliisin nykyisen tehtäväpiirin eli toimialan (Helminen ym. 1999, 1).

2.2.1 Asetus poliisitoimesta Suomessa (57/1925)

Jari Rantanen esittelee teoksessa Poliisin toimivallasta ja toimivaltuuksista huomioita ensimmäisestä itsenäisyyden ajan aikana säädetyistä, suoranaisesti poliisin toimivaltaa koskevasta normista (1925 PolA). Rantanen mainitsee, että kyseisessä asetuksessa poliisin toimivaltaa koskivat lähinnä vain asetuksen 11 ja 14 pykälät, joissa käsiteltiin poliisin käskyvaltaa sekä teettämistä (Rantanen 2003, 15).

Rantanen esittelee kyseistä poliisiasetusta käsitellessään Aaro Ahteen sekä Pentti Ylösjoen näkemyksiä siitä, että 1925 PolA 1 § olisi antanut poliisille ns. yleistoimivaltuuden. K. J. Ståhlberg käsittelee yleisvaltuutta teoksessaan Suomen hallinto-oikeus: Sisäasiain hallinto vuodelta 1931. Ståhlberg ei perustele poliisin yleisen vallan olemassaoloa, vaan ottaa lähtökohdakseen lähinnä vain tavanomaisen oikeuden. Rantasen mukaan Ståhlberg ajattelee poliisin noudattavan lain säännöksiä silloin, kun sellaisia on olemassa ja muuten pohjaavan toimintansa tavanomaiseen oikeuteen (Rantanen 2003, 16).

2.2.2 Poliisilaki (84/1966)

Vuoden 1966 poliisilain säätämällä otettiin valtava askel eteenpäin poliisitoiminnan sääntelyssä, mutta taustalla ollut ajatus poliisin yleisvaltuudesta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi ei tyystin kadonnut lain säätämisen myötä.

Teoksessaan Poliisioikeus II Ylösjoki luonnehtii poliisin toimivaltuuksia laajoiksi ja epämääräisiksi ja poliisin tehtäväkenttään kuuluvien ilmiöiden olevan laadultaan ja laajuudel-

taan suuresti vaihtelevia. Ylösjoki jatkaa myös, että tästä huolimatta poliisitoiminta on kyettävä järjestämään sellaiseksi, ettei sen lainalaisuus muodostu miksiäkään esteeksi tai häiriöksi poliisin tehtävän ja tarkoituksen toteuttamiselle. (Ylösjoki 1966, 7)

Rantanen toteaa, että vuoden 1966 poliisilaki oli voimaan tullessaan huomattava askel eteenpäin niin periaatteellisesti kuin käytännölliseltä merkitykseltään. Kaikkia poliisin toimivaltaa koskevia säännöksiä ei kuitenkaan koostettu tähän lakiin, vaan esimerkiksi rikosperusteisesta pidättämisestä säädettiin rikoslain voimaannanoasetuksessa (Rantanen 2003, 16).

Lain ilmeiset puutteet otti esille jo Kari Sinisalo teoksessaan Poliisi. Hän käsitteli poliisilain rakennetta mainiten kyseisen lain sisältävän yksittäisiä epäselvyyksiä ja epä johdonmukaisuuksia ja olevan systemaattisesti sekava ja täten antavan aihetta väärinkäsityksiin (Sinisalo 1973, 27). Sinisalo kritisoi erityisesti sitä, että poliisilakiin ei sisällytetty poliisin voimakeinoja koskevia säännöksiä (Sinisalo 1973, 33-34).

Vuosina 1984-1986 valtioneuvoston asettama parlamentaarinen poliisikomitea laati mietinnön poliisin toiminnan kehittämistä ja samalla myös ehdotuksen uudeksi poliisilaiksi. Sisäasiainministeriö asetti vuonna 1987 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia komitean mietinnön ja muiden selvitysten pohjalta hallituksen esitys uudeksi poliisilaiksi. Työryhmän mietintö valmistui vuonna 1989, ja sisäasiainministeriön virkamiestyöryhmän jatkovalmistelu uudeksi laiksi tuli valmiiksi vuonna 1993 (Rantanen 2003, 17-19).

2.2.3 Poliisilaki (493/1995)

Vuoden 1995 poliisilaki oli aikaisempiin säännöksiin verrattuna kokonaisuutena huomattavan erilainen kuin edeltäjänsä. Rantanen toteaa, että lain 1 luvun 2-5 pykälissä mainitut hallinnolliset periaatteet tuotiin entistä selkeämmin koskemaan kaikkien poliisivaltuuksien käyttämistä. Näiden rajoittavien pykäliden sisältöä ei toisteta enää yksittäisissä valtuussäännöksissä, koska ajatuksena on niiden asema kaikkien toimivaltuuksien rajoittavina tekijöinä (Rantanen 2003, 20).

Tarkasteltaessa poliisin toimivaltuuksia koskevan lainsäädännön kehitystä on vuoden 1995 poliisilain kohdalla huomioitava se, että Suomi liittyi tuon saman vuoden ensimmäisenä päi-

vänä Euroopan Unioniin. EU:lla ylikansallisena elimenä on huomattavan paljon valtaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöön, sillä liittymisen kautta Euroopan Unionin oikeusnormistosta *acquis communautaire* tuli myös Suomea sitova. (Helminen ym. 1999, 14)

Rantanen toteaa yleisellä tasolla, että vuoden 1995 poliisilaissa pyrittiin ottamaan mahdollisimman kattavasti huomioon poliisitoimintaan vaikuttavat kansainväliset sopimukset ja suosikset. Lain säätämisen perusajatuksena on ollut se, että poliisin toimivaltuuksista on säädetty Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla (Rantanen 2003, 20). Suomen liittyminen Euroopan Unioniin 1.1.1995 aiheutti huomattavia muospaineita kaikkeen lainvalmisteluun, myös poliisilain.

Vuoden 1995 poliisilaki pyrittiin saamaan rakenteeltaan selkeäksi, ja se oli jaettu viiteen eri lukuun. Rantanen toteaa, että lain 2. lukuun (10-27 §) pyrittiin ottamaan kaikki poliisin toimivaltuuksia koskevat säännökset, myös Sinisalun huomioima voimakeinojen käyttöön oikeuttava säännös (Rantanen 2003, 20). Vaikka tämä ajatus olikin hyvä, ei sitä ollut mahdollista toteuttaa täydellisesti kyseisen lain voimassaoloaikana. Huomattavia toimivaltuuksia säädettiin poliisille esimerkiksi metsästyslain (615/1993) 88 pykälässä, jonka 1 momentissa säädettiin poliisin olevan laissa tarkoitettu valvontaviranomainen.

2.2.4 Poliisilaki (872/2011)

Teoksessa Poliisilaki kerrotaan vuoden 1995 poliisilakiin tehdyn suuren määrän muutoksia. Kahtena merkittävimpänä poliisilakiin muutoksia tuoneena lakina mainitaan lait 21/2001 sekä 525/2005. Näistä ensimmäisessä säädettiin peitet toiminnasta ja valeostoista, jälkimmäisessä muun muassa telekuuntelusta, tietolähdetoiminnasta sekä turvatarkastuksesta. Lukuisien muutosten myötä laista oli tullut vaikeaselkoinen kokonaisuus ja tämän takia lain kokonaisuudistus oli tarpeen. Tästä tarpeesta syntyneen selvityksen perusteella valmisteltiin poliisilain, esitutkintalain sekä pakkokeinolain kokonaisuudistus. (Helminen ym. 2012, 10-11).

Lakien kokonaisuudistuksella pyrittiin selventämään ydinosaamiseen liittyvää lainsäädäntöä, mikä onkin oleellista poliisitoiminnan kannalta. Samaan lakien kokonaisuudistukseen liittyen muutettiin poliisin hallintolain 15a § (22.7.2011/873), minkä 1 momentissa säädetään poliisimiehellä olevan poliisilaissa tai muussa laissa säädetyt valtuudet. Jos käytettävissä olisi ollut riittävästi resursseja, olisi tämä sama ajankohta ollut hyvä myös muista laeista saatavien toimivaltuuksien selvittämiseksi.

2.3 Toimivallan määritelmä

Teoksessa Poliisilaki (Helminen, Kuusimäki, Rantaeskola 2012, 179) määritellään toimivaltaa yleisenä käsitteenä. Tälle määritelmälle pidetään ehdottomana lähtökohtana sitä, että viranomaisilla on valtaa ainoastaan silloin, kun sen perusteet selvästi ilmenevät oikeusjärjestyksestä. Toimivallan perusmääritelmänä teoksessa pidetään lain normeihin perustuva mahdollisuutta:

- a) puuttua jonkun asemaan oikeudellisesti merkityksellisellä tavalla ja siitä riippumatta, olisiko ilman valtuutta puuttuminen rangaistava teko tai ei
- b) suorittaa muita toimenpiteitä, jotka ilman säännöksiin perustuvaa valtuutta olisivat rangaistavia
- c) ratkaista hallintolupa-asioita.

Poliisin toimivaltajärjestelmää verrataan teoksessa Poliisilaki (Helminen ym. 2012, 183) rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen. Rikoslain 3 luvun 1 § (13.6.2003/515) mukaan *"Rikokseen syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka tekohetkellä on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi."* sekä *"Rangaistuksen ja muun rikosoikeudellisen seuraamuksen on perustuttava lakiin."* Helminen ym. jatkavatkin mainitsemalla, että olennainen osa poliisin ammattitaitoa on tuntea kaikki työtänsä koskevat toimivaltasäännökset (Helminen ym. 2012, 183).

Edellisen kappaleen lopussa lainattu toteamus muodostaakin varsinaisen, perimmäisen syyn tämän opinnäytetyön tekemiselle. Keskeisten toimivaltasäännösten on pakko olla jokaiselle poliisimiehelle tuttuja, sillä ilman tätä tuntemusta ei omia virkatoimia ole mahdollista toteuttaa lainsäätäjän edellyttämällä tavalla. Kaikki toimivaltasäännökset eivät kuitenkaan ole keskeisiä kaikelle poliisitoiminnalle, vaikka ne aivan samalla tavalla ohjaavat ja sitovat poliisin toimintaa. Tätä toimivaltasäännösten jaottelua käsittelemme tarkemmin osassa 2.4.

Toimivaltajärjestelmän sääntely jaetaan perinteisesti kolmeen eri osaan, mitkä ovat asiallinen, asteellinen sekä alueellinen toimivalta (Helminen ym. 2012, 183). Näistä tämän opinnäytetyön kannalta oleellisin pohdittava on asiallinen toimivalta, koska poliisille toimivaltaa luovia säännöksiä on jaettu huomattavan suureen määrään eri lakeja (Helminen ym. 2012, 12).

Asteellinen toimivalta tulee huomioitavaksi myös suuressa osassa tässä työssä käsiteltävistä laeista, sillä virka-avun antamiseen tarvitaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätös PolL 9 luvun 1 § 3. momentin mukaan. Huomionarvoista on myös se, että pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätös tarvitaan PolL 9 luvun 2 § 1. momentin mukaan myös virka-avun pyytämiseen.

Poliisilain 1 luvussa tuodaan heti poliisin tehtävien käsittelemisen jälkeen esiin poliisin toimintaa rajoittavat periaatteet. Mielenkiintoisena vertailukohtana näille toimintaa rajoittaville pykälille on hallintolain (6.6.2003/434) 2 luvusta löytyvät hyvän hallinnon perusteet. Hallintolain 1 luvun 4 § 1. momentissa tosin rajataan poliisin tehtäväkentästä suuri osa, kuten esitutkinta ja poliisitutkinta, lain soveltamisalueen ulkopuolelle. Vaikka hallintolain pykälät eivät kaikkea poliisitoimintaa sidokaan, on niiden välittämä viesti kuitenkin sellainen, joka on mahdollisuuksien mukaan hyvä huomioida poliisitoiminnassa. Sama ilmenee osittain myös PolL 1 luvun 1 § 1. momentin ja hallintolain 2 luvun 10 § yhteistyövelvoitteista.

Poliisin toimivaltamalli

Kuva 2: Poliisin toimivaltamalli. Pekka Björk & Kauko Hakala.

Edellä esitetystä kuvasta hahmotellaan ajattelumallia, jonka mukaan poliisin tulisi mahdollisuuksien mukaan lähestyä kutakin tehtävää. Kaikkien poliisimiesten ei suinkaan ole pakko

ajatella toteuttamiaan toimenpiteitä täsmälleen samalla mallilla, mutta kaikkien kuvassa esitettyjen vaiheiden hallitseminen on poliisimiehen ammattitaidon selkeintä ydinosaamista.

2.3.1 Asiallinen toimivalta

Poliisin asiallisella toimivallalla tarkoitetaan niitä tehtäviä, jotka kuuluvat suomalaisten poliisimiesten tehtäväpiiriin. Valtioneuvoston asetus poliisista (1080/2013) 1 § luettelee tyhjentävästi, ketkä kaikki ovat poliisimiehiä, joten asiallisen toimivalla kohdentaminen tietyille henkilöille on hyvin suoraviivaista.

Edellisestä kappaleesta poiketen sen selvittäminen, mitä kaikkea kyseisten poliisimiesten asiallisen toimivallan piiriin kuuluu, ei ole yhtä suoraviivaista. Teoksessa Poliisioikeus verrataan poliisin toimivaltaa luovien säännösten tunnistamista rikosoikeuden rangaistussäännöksiin. Rangaistussäännökset löytyvät joko suoraan rikoslain luvuista tai osana erikoisrikosoikeutta säädösten yhteyteen kirjoitettuna, mutta toimivaltanormien kohdalla tilanne on hyvin toisenlainen (Helminen ym. 1999, 50).

Helminen ym. jakavat kirjassa Poliisilaki poliisin asiallisen toimivallan suoraan ilmaistuihin sekä kiertäen ilmaistuihin valtuuksiin. Suoraan ilmaistuihin valtuuksista mainitaan, että ne on vuoden 2011 poliisilaissa pyritty laatimaan johdonmukaiseksi ja helposti havaittavaksi kokonaisuudeksi. Kyseisen lain 2 luvun säännöksissä on poliisin toimivallan olemassaolo ilmaistu siten, että poliisilla on tietyn edellytyksin oikeus johonkin toimenpiteeseen. Vaikka kyseisessä luvussa käsitellään poliisitoiminnan ydinosaamisalueen kannalta äärimmäisen tärkeitä asioita, on luvun otsikkona oleva "yleiset toimivaltuudet" hieman harhaanjohtava, sillä edes saman lain sisällä yleisluontoisia toimivaltasäännöksiä ei ole kasattu tämän luvun alle (Helminen ym. 2011, 184)

Huomattavasti monimutkaisempia asioita ovat samassa teoksessa kuvaillut kiertäen ilmaistut valtuudet. Näistä toimivaltuuksista voidaan säätää esimerkiksi siten, että kansalaisella on velvollisuus noudattaa poliisin kutsua tai käskyä tai siten, että kansalainen on velvollinen sietämään itseensä kohdistuva epämieluisenkin toimenpide. Samassa yhteydessä kirjassa mainitaan se oleellinen seikka, että lainsäädäntö antaa mahdollisuuksia pakottaa kansalainen alistumaan joihinkin toimenpiteisiin. Sen sijaan olemassa ei ole säännöksiä, joiden perusteella poliisi voi pakottaa henkilön itse fyysisin toimin tekemään jotain (Helminen ym. 2011, 184-185).

2.3.2 Asteellinen toimivalta

Asteellisella toimivallalla tarkoitetaan viranomaisorganisaation sisäistä virkahierarkiaa ja tästä johtuvia eroja tiettyjen poliisivaltuuksien soveltamisessa. Selkeimmät tällaiset erot tulevat esiin pakkokeinojen käyttämisessä, joista suuri osa vaatii toteutuakseen päällystöön kuuluvan virkamiehen päätöksen. Huomionarvoista on kuitenkin se, että isossa mittakaavassa tarkasteltuna nuoremmalla konstaapelilla ja poliisiylijohtajalla on lähes samat valtuudet, sillä molemmat ovat Valtioneuvoston asetuksen poliisista (1080/2013) 1 § mukaisesti poliisimiehiä (Rantanen 2003, 34).

Poliisiin toiminnallisia johtosuhteita säättää sama valtioneuvoston asetus, jonka 2-9 § säätelevät sitä, minkälainen virkahierarkia toteutuu kulloinkin tavallisessa poliisityössä. Asetuksen 7 § antaa mahdollisuuden määrätä poliisin toiminnallisista johtosuhteista Poliisihallituksen, poliisin yhteistoiminta-alueen, johtokeskusalueen, paikallispoliisin poliisiyksikön sekä valtakunnallisen poliisiyksikön ohjesäännössä tai työjärjestyksessä. Tällainen mahdollisuus tekee poliisin organisaatiosta tarvittaessa hyvin joustavan ja mahdollistaa mukautumisen tilanteisiin nopealla aikataululla.

Valtion virkamieslain (19.8.1994/750) 14 § säädetään, että virkamiehen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Bruun, Mäenpää ja Tuori määrittelevät teoksessaan Uusi virkamiesoikeus virkakäskyn olevan joko työnjohtoa tai -valvontaa koskeva yleinen tai yksittäistapauksellinen määräys. Huomioitavaa on myös se, että kyseiset työnjohto- ja valvontamääräykset voivat koskea vain virkatehtävien suorittamista. Tällä tarkoitetaan sitä, että määräykset eivät voi itsenäisesti perustaa virkamiehelle toimivaltaa tai tehtäviä, jotka eivät hänelle kuulu. Kirjassa todetaan myös, että virkamiehen tehtäviä ei voida määräyksin muuttaa ainakaan siinä määrin, että kyseessä olisi asiallisesti ottaen viran muuttaminen tai siirtäminen (Bruun, Mäenpää & Tuori 1988, 125-126).

Yleisenä poikkeuksena hierarkiassa noudatettavan päätösten tekemisen asteiden kohdalla Rantanen mainitsee ylemmällä viranomaisella ja virkamiehellä olevan oikeuden pidättää itselleen päätösvalta silloin, kun on kysymys tosiasiallisten hallintotoimien suorittamisesta. Huomioitavaa on myös se, että päällystöön kuuluvan poliisimiehen johtaessa operatiivista

toimintaa, ei tämä johtosuhde poista toimivaltaa varsinaisia toimenpiteitä suorittavilta alailta. Vastaavasti esimiehen lainvastainen määräys ei poista alaiselta vastuuta säännösten noudattamisesta tämän toimiessa saamansa käskyn mukaisesti (Rantanen 2003, 35).

2.3.3 Alueellinen toimivalta

Lain poliisin hallinnosta 15a § lienee tärkein poliisin alueellista toimivaltaa säätelevä lainkohta. Kyseisen pykälän mukaan poliisimiehellä on käytettävissään kaikista laeista saamansa toimivaltuudet koko Suomen alueella riippumatta siitä, minkä poliisilaitoksen palveluksessa hän on. Samat valtuudet pykälän 2 momentin perusteella myönnetään myös kansainvälisten tehtävien suorittamisen ajaksi.

Saman lain 15c § pykälän 1 ja 2 momentit säätelevät poliisimiehen toimialuetta. Pykälän 1 momentti velvoittaa poliisimiehen toimimaan oman poliisiyksikkönsä toimialueella ja 2 momentin mukaan hänet voidaan määrätä myös toimimaan oman sijoitusyksikkönsä toimialueen ulkopuolella. Tällainen 2 momentissa tarkoitettu toimenpide voi olla esimerkiksi vastaajan kuljettaminen tutkintavankeudesta käräjäoikeuteen toisen poliisilaitoksen alueelle.

Pykälän 3 momentti on erityisen huomionarvoinen, sillä se velvoittaa poliisimiehen puuttumaan vakavaan rikollisuuteen myös vapaa-aikanaan koko maassa. Tätä vakavan rikollisuuden määritelmää ei ole otettu esiin itse lakitekstissä, mutta vuoden 1995 poliisilain esitöissä on pohdittu tämän velvollisuuden syntymisen edellytyksiä. Rikoksen vakavuutta ei tulisi arvioida vain siitä säädetyn rangaistuksen perusteella, vaan huomioon tulisi ottaa esimerkiksi myös teon kohdistuminen suojauskyvyttömään tai aiheutettu aineellinen vahinko. Välttämättömät toimenpiteet, joihin poliisimiehen on velvollisuus ryhtyä, voivat olla niinkin vähäisiä kuin rikoksesta ilmoittaminen alueen poliisilaitokselle (HE 57/1994, 38).

Teoksessa Poliisilaki todetaankin, että poliisimiehen alueellisen toimivallan määrittäminen ei käytännössä tuota suuria ongelmia ainakaan Suomen rajojen sisäpuolella pysyttäessä. Aiemman lainsäädännön aikana johtosuhteiden selvittämisessä oli epäselvyyksiä paikkakunnalta toiselle siirryttäessä, mutta nykyinen laki poliisin hallinnosta säätelee johtosuhteet selkeästi, eikä vastaavia ongelmia synny yhtä herkästi (Helminen ym. 2011, 194).

2.4 Toimintaa rajoittavat periaatteet

Suomen perustuslain 22 § asettaa vaatimuksen julkiselle vallalle siitä, että sen on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tämän pykälän asettama vaatimus on hyvin ehdoton. Sen ollessa normihierarkiassa näin korkealla tasolla, voidaan sanoa sen muodostavan hyvin selkeät rajat käytännössä kaikelle muulle viranomaisten toimintaa koskevalle lainsäädännölle. Perustuslain 2 luvussa säädetään perusoikeuksista ja 118 pykälässä viranomaisten vastuusta virkatoimiensa lainmukaisuudesta.

Jaakko Husa ja Teuvo Pohjolainen käsittelevät kirjassaan Julkisen vallan oikeudelliset perusteet viranomaisten toimivaltaa rajoittavia tekijöitä. Heidän mukaansa julkisoikeudessa on perinteisesti erotettu kaksi erilaista päätöksenteon muotoa, oikeusharkintaan nojaava, niin sanottu *sidottu harkinta*, ja tarkoituksenmukaisuuteen nojaava *vapaa harkinta*. Ensiksi mainitun he sanovat perustuvan pelkkään laillisuusharkintaan, sillä tätä harkintaa ohjaa sitovalla tavalla lainsäädäntö. Jälkimmäisenä mainittuja tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuvia päätöksiä ei lainsäädäntö ohjaa yhtä tiukasti, vaan pikemminkin keskittyy säätämään itse päätöksentekoprosessin kulkua (Husa & Pohjolainen 2008, 225).

2.4.1 Suomen perustuslaki (731/1999)

Perustuslain 2 luvussa lueteltuja perusoikeuksia voidaan pitää sekä poliisin ja muiden viranomaisten toimintaa rajoittavina tekijöinä, että toiminnalle oikeutuksen luovina tekijöinä. Poliisi julkisen vallan edustajana nojaa toiminnassaan huomattavan paljon perustuslain 22 pykälään, missä edellytetään julkiselta vallalta perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamista. Samalla poliisin on päivittäisessä toiminnassaan usein välttämätöntä estää näiden oikeuksien toteutumista, esimerkiksi rajoittamalla ihmisen oikeutta vapauteen hänen joutuaan kiinniotetuksi hänen itsensä suojaamiseksi PolL 2:2 mukaisesti.

Perustuslain perusoikeuksia koskeviin pykäliin on säädetty niistä poikkeamisen mahdollisuudet, mitkä puolestaan mahdollistavat esimerkiksi vapauteen tai omaisuuden kohdistuvien pakkokeinojen lainmukaisuuden. Hyvänä esimerkkinä tästä on perustuslain 7 § ja erityisesti sen 3 momentti, missä kielletään yksilön henkilökohtaiseen koskemattomuuteen tai vapauteen puuttuminen mielivaltaisesti tai ilman lainmukaista perustetta. Samassa lauseessa on säädetty perusoikeuden olemassaolosta sekä sen rajoittamisen mahdollisuudesta.

Husa ja Pohjolainen toteavat, että perusoikeuksiin liittyvät hyvin oleellisesti sekä velvoite olla loukkaamatta normin sisältöä, että julkiseen valtaan kohdistuva turvaamisvelvoite (Husa & Pohjolainen 2008, 135). Poliisilain 1 luvun 1 pykälässä on kerrottu, mitkä julkisen vallan turvaamisvelvoitteen piirissä olevat asiat kuuluvat poliisin tehtäväalueeseen.

2.4.2 Poliisilaki (872/2011)

Teoksessa Poliisilaki todetaan poliisilain 1 luvusta löytyvien yleisten periaatteiden vastaavan poliisitoiminnan vakiintunutta käytäntöä ja sanotaan, että lain sanamuodoiksi on valittu käytännön poliisitoiminnasta tuttuja ilmauksia. Lain alkuosaan kerätyt yleiset periaatteet on kirjoitettu nykyisessä poliisilaissa varsin suppeassa muodossa ja niiden sijoittamisella lain alkuosaan on pyritty välttämään samojen periaatteiden toistamista yksittäisten toimivaltuuspykäliden kohdalla (Helminen ym. 2012, 203).

Poliisilain 1 luvun 2 pykälässä mainittu perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen on Helminen ym. mukaan vuoden 2011 poliisilaissa uusi säännös (Helminen ym. 2012, 204). Koska poliisin toimivaltuuksien piiri on suurelta osin ihmisten perusoikeuksiin puuttumista, tulisi tätä pykälää ja perustuslain 22 pykälää tarkastella yhdessä ja miettiä lakitekstiin tehtyjen kirjausten merkitysten eroja:

PL 22 §: Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

PolL 1:2: Poliisin on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista.

Pykäliden teksteistä on selvästi huomattavissa niiden perimmäinen tavoite. Poliisia koskevassa erityislaissa on vain tuotu esiin poliisin käytännön virkatoimien edellytykset. Poliisi ei voi aina täysin turvata kansalaisen perusoikeuksien toteutumista, jos poliisin virkatehtävä sitä edellyttää.

Poliisilaista löytyvä suhteellisuusperiaate on hyvin tiiviisti sidoksissa etenkin voimankäyttötilanteisiin, mutta lain kirjaus on tehty niin avoimeksi, että se asettaa vaatimuksia poliisin muullekin toiminnalle. Suhteellisuusperiaatteella voidaan sanoa olevan *tarpeellisuuskriteeri* ja *suhteellisuuskriteeri*, joita molempia tulee punnita poliisin toimenpiteiden toteuttamisessa (Helminen ym. 2012, 205-206).

Suhteellisuusperiaate on myös siinä mielessä poikkeuksellinen toimintaa rajoittava periaate, että sen voidaan ajatella olevan jaettu kahteen eri pykälään poliisilain 1 luvussa. PolL 1:3 olevan osan lisäksi PolL 1:9 toimenpiteestä luopuminen ja sen siirtäminen, liittyy hyvin oleellisesti suhteellisuusperiaatteeseen kuuluvaan oikeudelliseen pohdintaan Helminen ym. 2012, 205).

Yllä esitetty ero poliisilain kirjausten sekä perustuslaissa olevien vaatimusten välillä on sellainen, jonka kanssa poliisin on virkatehtävissään tasapainoitava. Poliisilain 1:4 vähimmän haitan periaate on sellainen kirjaus, jonka edellyttämällä tavalla toimimalla poliisi voi laillisesti tasapainoilla näennäisen ristiriitaisten, pakottavien lakipykäliden välillä. Teoksessa Poliisilaki todetaan myös, että poliisi ei saa arvioida toimenpiteen tarpeellisuutta muuten kuin nimenomaisesti poliisille kuuluvien tehtävien tavoitteiden saavuttamisen suhteen. Poliisin toimivaltajärjestelmän puitteissa ei ole siis sallittua yrittää soveltaa tätä pykälää ns. "yhteiskunnan yleisen hyvän" saavuttamiseksi (Helminen ym. 2012, 207).

Mitä yksityiskohtaisemmin poliisia koskeviin toimivaltanormeihin perehtyy, sitä oleellisemmaksi muodostuu PolL 1:5 mukainen tarkoitussidonnaisuuden periaate. Tämän pykälän mukaisesti toimittaessa ei esimerkiksi ole sallittua pysäyttää autoa tieliikennelain (267/1981) 93 pykälän perusteella ja vaatia kuljettajaa näyttämään auton varoituskolmiota ajoneuvolain (1090/2002) 25 § 1 momentin 6. kohdan mukaisesti, jos toiminnan varsinaisena tarkoituksena on päästä katsomaan, mitä muuta poliisia kiinnostavaa auton takakontista mahdollisesti löytyy.

Edellisessä kappaleessa kuvattu toiminta tarkoittaa käytännössä luvattonta paikanetsintää, ja sillä saavutettavat tulokset eivät välttämättä kestä tarkempaa oikeudellista tarkastelua. Todistusaineiston hyödyntämiskieltoon saattaminen sillä perusteella, että luvattoman etsinnän tehnyt partio pyrki esimerkiksi välttämään paperitöiden tekemisen, on ehdottoman tuomitavaa. Toinen samankaltainen ongelmakohta on pakkokeinolain (806/2011) 8:30.1 1. kohdan mukaisen henkilöntarkastuksen toteuttaminen näennäisesti poliisilain 2:12 mukaisena turvallisuustarkastuksena.

Toimivaltasäännösten laajempi tunteminen antaa mielestäni jokaiselle poliisimiehelle enemmän lainsäätäjän tarkoituksen mukaisia keinoja selvittää virantoimituksessa eteen tulevia ti-

lanteita. Vaihtoehtoisten toimintatapojen ja toimivaltuuksien etsiminen voi tosin olla hankalaa tehtävän ollessa käynnissä. Edellytyksenä sille, että aikaa ei kuluisi tehtäväpaikalla tarkoittaa sitä, että kulloinkin kyseessä olevaan lainsäädäntöön olisi perehdytty etukäteen.

Edellä mainittua lainsäädäntöön perehtymistä ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista langettaa yksittäisen poliisimiehen vastuulle, joten mielestäni järkevämpää olisi, että toiminnasta vastaavalla päällystöllä on jonkinasteinen tuntemus erityislakien suomista toimivaltuuksista. Lait ja niiden myötä poliisiin toimivalta muuttuvat vuosien varrella, joten tällainen lähestymistapa vähemmän tunnettujen toimivaltuussäännösten hallintaan vaatii päällystöltä jonkin verran niihin perehtymistä sekä oman osaamisen pitämistä ajan tasalla.

2.4.3 Hallintolaki (434/2003)

Toisin kuin poliisilaissa mainitut toimintaa rajoittavat periaatteet, on yleiset hallinto-oikeudelliset periaatteet koottu hallintolaissa yhden pykälän alle. Tämä ei vaikuta normien sitovuuteen millään tavalla, mutta voi tehdä näiden periaatteiden tulkinnasta hieman vaikeampaa. Hallintolain 6 pykälästä löytyvät seuraavat viisi oikeusperiaatetta:

1. Yhdenvertaisuuden periaate
2. Objektiviteettiperiaate
3. Suhteellisuusperiaate
4. Tarkoitussidonnaisuuden periaate
5. Luottamuksensuojan periaate

Pykälän oikeusperiaatteiden sisältö on hyvin pitkälti samanlainen kuin aiemmin käsiteltyjen Suomen perustuslain sekä poliisilain toimintaa rajoittavat periaatteet. Uutena periaatteena kyseisessä pykälässä tuodaan esiin luottamuksensuojan periaate. Tällä periaatteella tarkoitetaan sitä, että julkisen vallan käytön kohteiden tulee voida luottaa viranomaisten toiminnan oikeellisuuteen ja tehtyjen lainmukaisten päätösten pysyvyyteen (Husa & Pohjolainen 2008, 227).

Hallintolain 2 luvun 8 pykälän 2 momentissa säädetään, että "*Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen*". Tämän

vaatimuksen mukaisesti toimiminen voi olla liki mahdotonta tilanteessa, jossa poliisin toimintaa säätelevät säännökset tai poliisin toimivallan laajuus eivät ole poliisien itsensä tiedossa.

2.5 Poliisin oikeudet ja velvollisuudet liittyen virka-apuun

Perustuslaissa säädetty laillisuusperiaate sekä vallan kolmijakoon pohjautuva viranomaisten toimivaltajako voivat aiheuttaa käytännön hallintotoiminnassa viranomaisille tarvetta pyytää apua toisiltaan omien tehtäviensä suorittamiseksi. Tätä viranomaisten yhteistyön muotoa nimitetään virka-avuksi, ja sillä tarkoitetaan, että virka-apua antava viranomainen käyttää toimivaltuuksiaan toiselle viranomaiselle, eli virka-avun pyytäjälle, kuuluvan hallintotoimen toteuttamiseksi (Helminen ym. 2012, 442). Poliisin antamasta virka-avusta säädetään POLL 9 luvun 1 pykälässä seuraavasti:

"Poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle myös laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään.

Poliisi voi antaa virka-apua myös yksityiselle, jos se on välttämätöntä tämän laillisiin oikeuksiin pääsemiseksi ja oikeuden loukkaus on ilmeinen. Virka-avun antamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksityistä estetään pääsemästä oikeuksiinsa ja oikeuksiin pääseminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttämistä.

Päätöksen virka-avun antamisesta tekee päällystöön kuuluva poliisimies, jollei laissa toisin säädetä."

Teoksessa Poliisilaki kerrotaan virka-avun antamisen edellytyksistä. Ensimmäisenä edellytyksenä pidetään sitä, että hallintotoimi, jonka toteuttamiseen pyydetään toisen viranomaisen virka-apua, kuuluu virka-avun pyytäjän tehtäväpiiriin. Toisena edellytyksenä on mainittu vaatimus virka-avun antajan toimivaltaisuudesta suorittaa pyydetty avustava toimi. Näin ollen virka-avussa on kysymys kahdesta toisiinsa liittyvästä hallintotoimesta, eli perimmäisenä olevasta pyytämistoimesta ja avustavasta toteuttamistoimesta (Helminen ym. 2012, 442).

Virka-apua koskevien pykälien yhteydessä mainitaan, että kyseisenlaisia säädöksiä on lainsäädännössä useita satoja eikä kyseisessä teoksessa pyritä niistä käsittelemään kuin osaa. Maininta siitä, että virka-apu aihealueena edellyttäisi oman tutkimuksen tekemistä on eräs syy tämän opinnäytetyön toteuttamisen taustalla (Helminen ym. 2012, 442-443)

Vuoden 1995 poliisilain esitöihin (HE 57/1994) on myös viitattu edellä mainitussa teoksessa. Hallituksen esityksessä on tuotu esiin virka-avun antamisen edellytyksiä, joita ovat:

1. Kysymyksessä on virka-apua pyytäneen viranomaisen toimivaltapiiriin kuuluva hallintotoimi eli toimenpide, jolla saatetaan puuttua yksityisen oikeusasemaan
2. Virka-avun antamisesta on nimenomainen erityissäännös tai kysymys on virka-apua pyytäneen viranomaisen laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamisesta
3. Virka-apu on tarpeellinen, koska virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta ao. virkatointaan
4. Esteen poistaminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttöä.

Nykyisen poliisilain esitöissä (HE 224/2010, 156) mainitaan myös, että estämisestä on kyse myös sellaisissa tapauksissa, joissa estäminen ei ole vielä alkanut, mutta on perusteltua syytä epäillä sen tulevan tapahtumaan. Virka-avun edellytyksiä mietittäessä on myös syytä huomioida, että virka-avun tarkoituksena ei ole antaa viranomaiselle tai yksityiselle taholle työvoima-apua. Esimerkkinä tällaisesta tapauksesta voisi olla virka-avun pyytäminen henkilön kuljettamiseksi ilman erityistä virka-apusäännöstä (HE 57/1994, 77).

Poliisilain 9 luvun 1 § 2. momentissa annettu yleissäännös yksityisille annetusta virka-avusta on huomattavasti vaikeammin tulkittavissa kuin 1. momentin viranomaisten toimintaan liittyvä osa. Robert Huisjen on tehnyt aiheesta Poliisi (AMK)-tutkinon opinnäytetyön, jossa aihetta käsitellään yksityiskohtaisesti. Huisjen tekee työssään johtopäätöksen, että yksityiselle annettava virka-apu on toissijainen menettelytapa suhteessa poliisin muuhun toimivaltaan. Esitutkintalain (22.7.2011/805) 3 luvun 3 § 1. momentin mukaan poliisilla on aina velvollisuus toimittaa esitutkinta, mikäli virka-apuasiassa ilmenee syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Jos omaisuus on siis rikoksen seurauksena väärän henkilön hallinnassa, tulee muutokset omaisuuden hallintaan tehdä takavarikon kautta, ei virka-avun. (Huisjen 2017, 29)

Pohdittaessa virka-apupäätöksen tekemistä poliisin täytyy huomioida erityisesti se, että poliisi on velvollinen antamaan virka-apua, jos siihen on olemassa lailliset edellytykset. Tämän lisäksi virka-apupäätöksen tekijän on harkittava myös sitä, kuuluuko virka-apua pyytävän viranomaisen toimivaltapiiriin se tehtävä, jonka toteuttamiseksi poliisilta vaaditaan virka-apua. Virka-avun antamista koskevan päätöksen tekijää ei voitane kuitenkaan asettaa laajaan vastuuseen virka-apupäätöksen mahdollisen lainvastaisuuden suhteen, koska on perusteltua

olettaa, että kukin viranomaisorganisaatio tuntee oman toimivaltapiirinsä. Oikeus kieltäytyä pyynnöstä on luonnollisesti olemassa tilanteessa, missä poliisille esitetty pyyntö on selvästi lainvastainen (Helminen ym. 2012, 448).

Laissa eräiden poliisin virka-apukustannusten korvaamisesta (4.5.1956/259) säädetään niimensä mukaisesti kustannusten korvaamisesta tietyissä erityistapauksissa virka-apua koskien. Tällaisia ovat lain mukaan esimerkiksi 1 § mukaan kunnalle annettu virka-apu sekä 4 § mukaan erityisissä kuljetustehtävien takia oman poliisipiirin ulkopuolelle matkustamisesta aiheutuneet kustannukset.

2.6 Toimivaltasäännösten eri tasot

Tässä opinnäytetyössä jaan poliisin toimintaa määrittelevät toimivaltasäännökset kolmeen eri luokkaan. Eri luokkiin jakamisen tarkoituksena on luoda jonkinlainen tärkeysjärjestys toimivaltasäännösten osaamisen suhteen. Luokkiin jakaminen ei perustu niinkään lainsäädännön velvoittavuuteen vaan siihen, kuinka usein poliisimiehen on virantoimituksessaan syytä olettaa olevansa aktiivisesti tekemisissä kyseisen lain kanssa.

Ensimmäisen eli I luokan toimivaltasäännöksinä käsittelen sellaisia lakeja, jotka kuuluvat poliisin päivittäisen toiminnan ja siten ammatin ydinosaamisen piiriin. Pohjan tälle luokalle olen valinnut teoksesta Poliisilaki löytyvän kappaleen poliisin tehtäviä ja toimivaltuuksia koskevista muista säädöksistä (Helminen ym. 2012, 11-12). Alla lueteltujen lakien sisältöä ja vaikutuksia poliisin toimintaan ei käsitellä tässä opinnäytetyössä, sillä näiden kokonaisuuksien hallintaa voidaan pitää edellytyksenä Poliisi (YAMK)-opintoihin osallistumiselle:

- Poliisilaki (22.7.2011/872)
- Esitutkintalaki (22.7.2011/805)
- Pakkokeinolaki (22.7.2011/806)
- Järjestyslaki (27.6.2003/612)
- Tieliikennelaki (3.4.1981/267)
- Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (22.8.2003/761)
- Hallintolaki (6.6.2003/434)
- Hallintolainkäyttölaki (26.7.1996/586)
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621)

- Laki poliisin hallinnosta (14.2.1992/110)
- Ampuma-aselaki (9.1.1998/1)
- Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (21.8.2015/1085)

Toisen luokan toimivaltasäännösten joukkoon kuuluvat omassa luokittelussani sellaiset säännökset, jotka antavat poliisille suoranaisia toimivaltuuksia joidenkin toimenpiteiden tekemiseen. Esimerkkinä tällaisesta voidaan mainita eläinsuojelulaki (4.4.1996/247), jonka 36 § mukaan poliisi on kyseisessä laissa tarkoitettu valvontaviranomainen. Saman lain 39 § mukaisesti poliisilla on oikeus tehdä eläinsuojeluun liittyviä tarkastuksia joko oma-aloitteisesti tai muiden viranomaisten kanssa.

Edellisessä kappaleessa mainittujen toisen luokan toimivaltasäännösten alakategoriana käsittelen sellaisia lakeja, joiden rangaistussäännöksiä on koostettu poliisin sakkokäsikirjaan, kuten esimerkiksi jätelaki (17.6.2011/646). Kyseisessä laissa ei ole suoraan annettu poliisille toimivaltuuksia, mutta koska sen 147 § mukaiset rangaistussäännökset ovat poliisin toimivaltuuksien piirissä, on kyseisenlaisia tapauksia syytä myös tarkastella tässä yhteydessä.

Kolmannen luokan toimivaltuussäännösten hierarkiassa muodostavat normit, joiden perusteella poliisi ei saa omia toimivaltuuksia, mutta jotka asettavat poliisille velvollisuuksia. Pääasiallisesti tällaisina normeina käsittelen lakeja, jotka sisältävät maininnan jonkin viranomaisen oikeudesta saada poliisilta virka-apua. Esimerkkinä tällaisesta laista voidaan mainita maa-ainelaki (24.7.1981/555), jonka 15 § 3 momentin mukaan poliisi on velvollinen antamaan virka-apua maa-aineksen ottamisen keskeyttämiseen liittyen.

Joissakin laeissa, kuten eläinsuojelulaissa, on usean eri tason säädöksiä saman lain sisällä. Eläinsuojelulain 36 § (9.8.2013/584) mukaan poliisi on lain tarkoittama valvontaviranomainen. Toisaalta lain 50 § 1 momentti velvoittaa poliisin antamaan muille valvontaviranomaisille sekä eläinsuojeluvälvoijalle virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen valvonnassa. Tällaisessa tilanteessa tulkitseen lain kuuluvan korkeamman luokan toimivaltuussäännösten joukkoon.

3 TOIMIVALTUUKSIEN OPISKELU

3.1 Poliisi (AMK)

Vuosille 2018-2020 vahvistetun Poliisi (AMK) -tutkinnon opetussuunnitelman mukaan toimivaltajärjestelmän opinnot ovat osa Poliisitoiminnan oikeudellinen perusta-opintojaksoa. Kyseinen opintojakso on osa Yhteiskunnallisen turvallisuuden kehittämisosaamisen-opintokokonaisuutta. Erilaisten toimivaltasäännösten opiskelua sisältyy myös Liikenneturvallisuus- sekä Operatiivinen kenttätoiminta ja sen johtaminen-opintopaksoihin. (Polamk 2018a, 8, 38, 43)

Pohja liikenteenvalvonnan sekä kenttätoiminnan erikoistuneempien toimivaltuuksien opiskeluun saadaan varsinaisissa toimivaltajärjestelmän opinnoissa. Opetussuunnitelman mukaan toimivaltajärjestelmä I-osajakson osaamistavoitteena on se, että opiskelija osaa *"määrittellä poliisin toimivaltajärjestelmän keskeiset käsitteet, toimivaltuuksien rajoitusperiaatteet, perus- ja ihmisoikeuksien kytkeytymisen poliisin toimivallan käyttöön"*. Opintojaksolla käsiteltäviä asiakokonaisuuksia ovat PolL 1 luvun toimivallan yleiset säännökset, PolL 2 luvun toimivaltuudet, perus- ja ihmisoikeudet, Suomen perustuslaki sekä ihmisoikeussopimukset.

Toimivaltajärjestelmä I on laajuudeltaan 3,5 opintopistettä, ja sen lisäksi tutkintoon kuuluu myös osajakso toimivaltajärjestelmä II, laajuudeltaan 0,5 opintopistettä. Toisessa osajaksossa käsiteltävät asiat ovat erikoistuneempia kuin ensimmäisessä osajaksossa ja keskittyneet suurelta osin poliisin voimankäyttöön ja hätävarjeluun. Osaamistavoitteiden mukaan toisen osajakson suorittamisen jälkeen opiskelija osaa tulkita keskeisiä toimivaltuussäännöksiä, soveltaa toimivaltuuksia konkreettisessa tapauksessa sekä ratkaista toimivaltuuksien käyttöön liittyviä asioita. Opiskelija hallitsee osajakson jälkeen myös voimankäyttöön ja hätävarjeluun liittyvät säännökset sekä osaa hahmottaa perusasiat liittyen virka-apuun, poliisitutkintaan sekä järjestyslakiin (Polamk 2018a, 63-64).

3.2 Poliisi AP EOP

Poliisin alipäällystön erikoistumisopinnot (AP EOP) laajuus on kokonaisuudessaan 45 opintopistettä ja tutkinto on jaettu viiteen eri osajaksoon. Kyseessä ei ole erillinen korkea-

koulututkinto, vaan poliisin miehistövirkoihin valmistavan koulutuksen ja sen myötä työelämässä hankitun osaamisen laajentamiseen tähtäävä koulutus. Koulutuksen opetussuunnitelman mukaan *"erikoistumiskoulutuksilla luodaan järjestelmällinen mahdollisuus tutkinnon jo suorittaneille tai vastaavan osaamisen saavuttaneille ja työelämässä jo toimineille henkilöille, syventää asiantuntijuutta, suunnata osaamista uudelleen muutoin kuin tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja tukea joustavasti uusien nousevien asiantuntijuusalueiden tarpeita"*. (Polamk 2018b, 4)

Erikoistumisopintojen tavoitteen ollessa jo olemassa olevan osaamisen laajentamisessa ja suuntaamisessa, voisi tässä työssä käsittelemiini toimivaltuuksien hallinnan kysymyksiin perehtyä joiltain osin jo tämänkaltaisessa koulutuksessa. Ongelmaksi tällaisen suunnitelman toteuttamisessa muodostuisi etenkin se, että kyseisessä koulutuksessa toimivaltuuksia käsitellään lähinnä vain Valvonta- ja hälytystoiminnan johtamisen sekä esimiesharjoittelun osajaksojen aikana. Näissäkään osajaksoissa toimivaltakysymyksiin perehtyminen ei ole osajaksojen kannalta kaikkein merkittävin asiakokonaisuus (Polamk 2018b, 13, 17)

Alipäällystön erikoistumisopintojen opetussuunnitelmaan ei kuulu vapaavalintaisia opintoja. Edellä mainittujen opintojen keskittyessä käytännön toiminnan johtamisen kannalta oleellisiin kysymyksiin kuin toimivaltajärjestelmän vähemmän tunnettuihin seikkoihin, ei tässä työssä käsiteltyjen toimivaltakysymyksien opetteleminen olisi koulutuksen ja sen tarkoituksen kannalta järkevällä tavalla toteutettavissa. Käytännön poliisitoiminnassa alipäällystön tehtävänä on usein virka-apuasioiden esittelijänä toimiminen päätöksen tekeväälle päällystöön kuuluvalla virkamiehelle. Tästä syystä virka-apua koskevien säännösten tunteminen on hyödyllistä myös alipäällystön tehtävissä.

3.3 Poliisi (ylempi AMK)

Poliisin päällystötehtäviin valmistava ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK) on laajuudeltaan kokonaisuudessaan 120 opintopistettä, ja sen yleisinä tavoitteina kerrotaan olevan vuosille 2019-2020 vahvistetussa opetussuunnitelmassa se, että tutkinnon myötä opiskelija saavuttaa seuraavat seikat:

- Työelämän kehittämisen edellyttämät laajat ja syvälliset tiedot poliisitoiminnan alalta sekä teoreettiset tiedot alan vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä toimimista varten
- Syvällisen kuvan poliisitoiminnasta, poliisin asemasta työelämässä sekä valmiudet poliisialan tutkimustiedon ja ammattikäytäntöjen kehityksen seuraamiseen ja erittelyyn
- Valmiuden elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan oman ammattitaidon kehittämiseen
- Työelämässä vaadittavan hyvän viestintätaidon
- Kansainvälisen vuorovaikutuksen ja ammatillisen toiminnan edellyttämät valmiudet (Polamk 2018c, 1)

Poliisin päällystötehtävien luonne päivittäisestä toiminnasta vastaavana virkamiehenä sekä tutkinnon yleiset tavoitteet huomioiden, on mielestäni selvää, että tässä työssä käsittelemäni aiheet soveltuvat parhaiten YAMK-tutkinnon yhteyteen. Poliisi YAMK-tutkinnon eri opintokokonaisuuksiin sisältyy myös toimivaltajärjestelmän opintoja, mikä omalta osaltaan tukee myös tämän työn aihepiirin käsittelemistä tutkinnon opintojen ohessa.

Vuosien 2019-2020 opetussuunnitelman mukaan toimivaltajärjestelmän opintoja käsitellään lähinnä valvonta- ja hälytystoiminnan johtamisen opintokokonaisuudessa. Aihepiiriin selkeästi liittyviä asioita, kuten hallinnollisten asioiden ratkaisemista sekä virka-apuun ja viranomaisyhteistyöhön liittyviä kysymyksiä käsitellään tutkinnossa laajemminkin (Polamk 2018c, 18, 35).

Opetussuunnitelman mukaan Poliisi YAMK-tutkintoon kuuluu myös viiden opintopisteen verran vapaavalintaisia opintoja (Polamk 2018, 6). Jos tässä työssä käsiteltävien toimivaltuussäännösten käsitteleminen ei olisi mielekkäästi toteutettavissa nykyisen opetussuunnitelman mukaisten opintojaksojen tavoitteiden tai sisältöjen puitteissa, olisi tällaisten toimivaltakysymysten pohtiminen ehkä mahdollista toteuttaa vapaasti valittavien opintojen kautta.

4 TYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Aineiston kokoaminen

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden kokoamisen aloitin hakemalla Suomen sähköisestä säädöskokoelmasta kaikki voimassa olevat lait, joiden jossain pykälässä mainitaan sana ”poliisi”. Kävin läpi kaikki tuloksista löytyneet lait ja tämän seulonnan perusteella jaoin ne osassa 2.6 esitetyllä tavalla eri luokkiin. Huomattava osa hakutuloksista oli eri lakien nojalla annettuja asetuksia, jotka rajasin pois käsiteltävien normien joukosta. Lisäksi rajasin tässä vaiheessa aineistosta pois myös kaikki lait, missä sana ”poliisi” oli mainittu vain pykälässä, missä säädettiin eri viranomaisten tiedonsaantioikeuksista.

Hyvin pian aineistoa kootessa tuli selväksi se, että kaikkien poliisin toimintaa säätelevien normien käsitteleminen työssä olisi opinnäytetyön laajuuden kannalta aivan liian suuri työmäärä. Osassa 1.3 esittämäni toimivaltapykälien sektorijaon perusteella kaikki 265 käsiteltyä lakia jakautuivat sektoreihin seuraavasti:

Toimivaltuuksien sektorit:	Hälytys- ja valvontasektori	Rikostorjunta ja -tutkintasektori	Liikennesektori	Hallinto-, virka-apu sekä viranomaisyhteistyösektori
Yhteensä	18	27	38	182
Taso IIa	15	15	22	25
Taso IIb	0	1	4	27
Taso III	3	11	12	130

Taulukkoa tarkastelemalla voidaan tehdä joitain johtopäätöksiä poliisin toimivaltuuksista. Varsinaisia, tason IIa toimivaltasäännöksiä löytyy jokaisesta sektorista samansuuntainen määrä. Voitaneen siis todeta, että toimivaltuuksien laajuus voi muodostua jonkinasteiseksi ongelmaksi kaikille poliisimiehille, riippumatta kunkin varsinaisesta tehtävänkuvasta. Huomioitavaa on kuitenkin se, että käyttämäni hakumenetelmän vuoksi sana ”poliisi” lain tekstissä viittaa useimmissa tapauksissa koko poliisiorganisaatioon. Organisaation sisällä kuitenkin kaikki virkamiehet eivät ole poliisin virassa, joten etenkin hallinto-, virka-apu sekä viranomaisyhteistyösektorin alle sijoittamani normit voivat olla poliisihallinnossa työskentelevien siviilivirkamiesten tehtävänkuvaan kuuluvia asioita.

Samassa yhteydessä on kuitenkin muistettava, että toteuttamani normien jakaminen ei ole mihinkään varsinaiseen objektiiviseen totuuteen perustuva. Päällimmäisenä tarkoituksena eri sektoreihin ja luokkiin jakamisella on ollut se, että lakien suuri määrä saataisiin jaettua helpommin käsiteltäviin pieniin osiin, jonkun toisen tekemänä voisi luokittelu olla täysin erilainen. Tämä seikka ei kuitenkaan ole este työn tekemiselle, sillä käsitellyt lait sitovat poliisin toimintaa täysin riippumatta siitä, onko kyseessä omasta mielestäni poliisin ydinosaamisalueen asia vaiko jokin harvoin sovellettava virka-apusäännös. Normien jakaminen eri sektoreihin ei aseta poliisin toiminnalle itselleen mitään rajoitteita.

Normien velvoittavuus ja sen pohtiminen ei ole tämän työn lähtökohtana. Työn tarkoituksena on keskittyä lakien merkitykseen käytännön poliisitoiminnassa. Saadakseni käytännön näkökulman esiin tässä työssä pyysin kahdelta Helsingin poliisilaitoksen päällystön edustajalta, rikoskomisario Kalle Da Silva Gonçalvesilta sekä komisario Katja Nissiseltä heidän näkemyksiään laeista, mihin minun kannattaisi keskittyä. Molemmat mainituista päällystön edustajista ovat suorittaneet nykyisenmuotoisen Poliisi YAMK-tutkinnon.

4.2 Aineiston käsitteleminen

Da Silva Gonçalvesin ja Nissisen avulla 265 lain listasta löytyi yhteensä 14 lakia, joiden tunteminen katsottiin poliisitoiminnan kannalta tärkeäksi. Tämän lisäksi listasta löytyi vielä 13 muuta lakia, joiden sisältö katsottiin myös hyödylliseksi tuntea. Tämä lakien määrä on myös sellainen, minkä käsitteleminen sekä AMK-opinnäytetyön laajuudessa työssä, että YAMK-tutkinnon opintosisällössä olisi täysin mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Huomionarvoista omasta mielestäni on se, että edellä mainitut 14 lakia jakautuivat valitsemieni sektorien välille käytännössä tasan. Tämä kertoo omalta osaltaan siitä, että vaikka toimintaa säätelevien normien määrä ja niiden perusteella muodostuva kokonaiskuva toimivaltuuksien laajuudesta voi olla hyvinkin epäselvä, on poliisin toiminnan painopistealueiden lainsäädäntö huomattavasti helpommin hallittavissa oleva kokonaisuus.

Kävin läpi käsiteltäviksi valitut 27 lakia, ja keräsin niiden sisältämät yksittäiset toimivaltuuspykälät yhdeksi käsikirjaksi. Tarkoitukseni ei ole ollut vain koostaa pykäläitä, vaan tehdä toiminnallisesta osuudesta vaivattomasti ymmärrettävä ja luettava. Olen muokannut laeista peräisin olevaa tekstiä ja sen asettelua, joissakin tapauksissa varsin merkittäväällä tavalla. Tavanomaisin muokkaus oli poistaa viittaukset muihin samat toimivaltuudet laista

saaviin viranomaisiin, kuten esimerkiksi ajoneuvolain (1090/2002) 71 § 2 momentin 2. kohdassa olevat viittaukset tullimieheen, rajavartiomieheen sekä tekniseen tienvarsitarkastukseen osallistuvaan asiantuntijaan.

Olen pyrkinyt toiminnallisessa osuudessa tiivistämään kunkin käsiteltävän lain sisällön vain osuuteen, joka oman näkemykseni mukaan on ollut poliisin toiminnan kannalta kaikkein oleellisinta. Koostamaani toiminnallista osuutta voidaan käyttää työtehtävissä apuvälineenä myös poliisin miehistövirassa olevan konstaapelin toimesta, mutta sen pääasiallisena tarkoituksena on ollut kuitenkin herättää ajatuksia toimivaltuuksien laajuudesta tulevien päällystövirkamiesten mielissä. On selvää, että varsinaisen päätöksenteon tukena täytyy käyttää virallista versiota laista, eikä vain tämän tyyppiseen tarkoitukseen karsittua ja muokattua lyhennelmää.

5 POHDINTA

5.1 Oman oppimisen arviointi

Oman oppimiseni arvioinnin kannalta opinnäytetyön toteuttamisen aikataulu on ollut erittäin hyvä. Aloitin työn tekemisen noin vuosi ennen sen valmistumista, sillä halusin tehdä sitä mahdollisimman kiireettömällä aikataululla. Ajatus opinnäytetyöstä hahmottui ennen opintoihini kuuluvaa työharjoittelua Helsingin poliisilaitoksella, joten opinnäytetyöhön liittyvät asiat olivat mielessäni koko harjoittelun ajan.

Oman noin 10 kuukautta kestävästä työharjoittelujaksosta olin tekemisissä yhteensä 22 tämän opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa käsittelemiä lakien aihepiiriin kuuluvien virkatehtävien kanssa. Koska näin lyhyen ajan kuluessa selkeästi suurin osa valituista laeista liittyi johonkin virkatehtävääni, on mielestäni selvää, että kaikkien poliisien virka-asemasta riippumatta tulisi tietää lakien sisältö ja aihepiiri edes pintapuolisesti. Tällaiseen pintapuoliseen tutustumiseen kokoamani käsikirja soveltuu mielestäni varsin hyvin.

Työn tekemisen aikana minun on ollut tarpeen perehtyä huomattavaan määrään lakeja ja pohtia poliisin toimivaltuuksien taustalla olleita ajatuksia. Tämä osuus työstä on auttanut minua muodostamaan kokonaiskuvan siitä, minkälaisia tehtäviä lainsäätäjät on poliisin tehtäväkenttään kuuluvaksi kulloinkin ajatellut. En kuitenkaan koe, että vuoden kestäneen perehtymisen aikana olisin tasolla, mitä lainsäätäjät periaatteessa on kaikilta poliiseilta edellyttänyt. Kari Sinisalon vuonna 1973 kirjassaan huomioima ongelma sen suhteen, että poliisilta edellytetään liian kaikkien elämäntilanteiden perusteellista tuntemista, ei ole lainsäädännön määrän kasvamisen myötä helpottanut, vaan päinvastoin muodostunut entistä vaikeammiksi.

5.2 Johtopäätökset

Oman näkemykseni mukaan poliisia koskevan lainsäädännön määrässä on jo vuosia sitten ohitettu piste, missä kaikki säädökset voisivat realistisesti olla poliisimiesten yleisessä tiedossa. Aivan eri asia on kuitenkin se, että onko käsillä mikään varsinainen ongelma? Suurin osa poliisia nimellisesti koskevista laeista on sellaisia virka-apusäännöksiä, joiden kanssa koko poliisiorganisaatio ei ole välttämättä tekemisissä vuosikausiin. Vaikka poliisi on laissa hyljetuotteiden kaupasta (904/2014) säädetty valvontaviranomaiseksi, onko tämä ollut lain voimassaoloaikana oleellista tietoa yhdellekään poliisille?

Lakien yleistä tunnettuutta on kuitenkin omasta mielestäni syytä parantaa. Kaikkia lakeja ei kannata tässä suhteessa pitää tasa-arvoisina keskenään, vaan jonkun tahon on määriteltävä ne lait, jotka poliisiviranomaisen on tarpeen tietää virkatehtäviensä menestyksekkään suorittamisen kannalta. Laillisuusvalvontaviranomaisten, kuten eduskunnan oikeusasiamiehen sekä oikeuskanslerin avustuksella olisi mahdollista löytää ne kipupisteet poliisin toiminnasta, jotka johtuvat nimenomaisesti käsittelemieni erityislakien tuntemuksen puutteesta ja siitä, minkälaisia ongelmia se on mahdollisesti aiheuttanut.

Laillisuusvalvonnan kautta tapahtuva toiminta on kuitenkin oireisiin puuttumista eikä sillä vaikuteta ongelman syntyyn tai sen taustalla vaikuttaviin syihin. Poliisilla itsellään ei ole valtuuksia ratkaista tätä ongelmaa, vaan ratkaisun avaimet ovat eduskunnalla. Pitkäjänteisen poliisin ja laillisuusvalvontaviranomaisten yhteistyön avulla olisi mahdollista selvittää millä tavalla poliisin todellinen tehtäväpiiri sekä lainsäätäjän poliisille osoittamat tehtävät eroavat toisistaan.

Poliisin hälytys- ja valvontatehtävissä toimiessani huomasin, että poliisin johtokeskuksesta saatava apu rekisteriselvitysten tekemisessä ja vastaavassa taustatyössä oli erittäin hyödyllistä. Pitäisin hyödyllisenä sellaista toimintatapaa, jossa johtokeskus ottaisi päivittäistoiminnan tukemisen ohessa toteutettavakseen pienimuotoisen lainopillisen neuvonnan palvelun. Tämän puoleen poliisimiehet voisivat matalalla kynnyksellä kääntyä sellaisessa tilanteessa, jossa heidän ei ole itse tarkoituksenmukaista käydä läpi käsillä olevan tehtävän säädösperustaa.

LÄHTEET

Bruun, Niklas & Mäenpää, Olli & Tuori, Kaarlo 1988. Uusi virkamiesoikeus. Otava Oy Keuruu

HE 57/1994 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 224/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Helminen, Klaus & Kuusimäki, Matti & Salminen, Markku 1999. Poliisioikeus. Lakimiesliiton kustannus Helsinki

Helminen, Klaus & Kuusimäki, Matti & Rantaeskola, Satu 2012. Poliisilaki. Talentum Oy Helsinki

Huisjen, Robert 2017: Yksityiselle annettava virka-apu. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017100915900>

Husa, Jaakko & Pohjolainen, Teuvo 2008. Julkisen vallan oikeudelliset periaatteet: johdatus julkisoikeuteen. 2. uudistettu painos. Talentum Oy Helsinki

Mäenpää, Olli 2003. Hallinto-oikeus. 4. uudistettu painos. WSOY Porvoo

Poliisiammattikorkeakoulu 2018a. Poliisi (AMK) opetussuunnitelma 2018-2020. Luettu 18.12.2018. Luettavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/61107_Poliisi_amk_ops.pdf?8709481261dbd588

Poliisiammattikorkeakoulu 2018b. Poliisialipäällystön erikoistumisopintojen opetussuunnitelma 2018-2019. Luettu 18.12.2018. Luettavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/62263_AP_EOP_Hallituksen_hyvaksyma OPS 2017-2018_alkavalle_kursille.pdf?a0b170f5c461d688

Poliisiammattikorkeakoulu 2018c. Poliisi (ylempi AMK) opetussuunnitelma 2019-2020. Luettu 18.12.2018. Luettavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/23929_YAMK_ops.pdf?90434ee2f359d688

Rantanen, Jari 2003. Poliisin toimivallasta ja toimivaltuuksista. Edita Prima Oy Helsinki

Salminen, Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja Vaasa 2011.

Saraviita, Ilkka 2000. Perustuslaki 2000. Lakimiesliiton kustannus Helsinki

Saukkonen, Pasi & Hautamäki Veli-Pekka 2006. [Suomen poliittinen järjestelmä -verkkokirja, alaluku 3.8, kohta Vallanjako-oppi tarkastelun lähtökohtana](#). Helsingin yliopisto. Luettu 27.4.2018 <https://blogs.helsinki.fi/vol-spj/oikeuslaitos/>

Sinisalo, Kari 1973. Poliisi: poliisioikeuden perusteet. Kustannusosakeyhtiö Tammi Helsinki

Ylösjoki, Pentti 1966. Poliisioikeus II. Karisto Oy Hämeenlinna 1966

Liite 1. Lista toimivaltuussäännöksistä sektori- ja hierarkiajaoiin.

HÄLYTYS- JA VALVONTASEKTORI:

Ia Kokoontumislaki (530/1999)

Ia Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta (841/2006)

Ia Metsästyslaki (615/1993)

Ia Viihdelaitelaki (164/1995)

Ia Pelastuslaki (379/2011)

Ia Alkoholilaki (1102/2017)

Ia Mielenterveyslaki (1116/1990)

Ia Laki päihtyneiden käsittelystä (461/1973)

Ia Kalastuslaki (379/2015)

Ia Aluevalvontalaki (755/2000)

Ia Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (1286/2003)

Ia Haastemieslaki (505/1986)

Ia Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä (1383/2007)

Ia Tupakkalaki (549/2016)

Ia Laki eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista (269/1974)

III Lastensuojelulaki (417/2007)

III Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä (472/1977)

III Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)

RIKOSTORJUNTA- JA TUTKINTASEKTORI:

Ia Huumausainelaki (373/2008)

Ia Laki Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta (26/2009)

Ia Laki Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta (653/2007)

Ia Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä (101/2001)

Ia Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa (658/2013)

Ia Laki kuolemansyyn selvittämisestä (459/1973)

Ia Laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä (1009/2008)

Ia Laki lapsipornografian levittämisen estotoimista (1068/2006)

Ia Laki liiketoimintakiellosta (1059/1985)

Ia Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta (445/2017)

Ia Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005)

Ia Laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa (108/2018)

Ia Laki rikosuhrimaksusta (669/2015)

Ia Laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi (325/2013)

Ia Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta (1346/1999)

Ib Ympäristönsuojelulaki (527/2014)

III Laki eduskunnan oikeusasiamiehestä (197/2002)
III Laki Finanssivalvonnasta (878/2008)
III Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa (4/1994)
III Laki lähestymiskiellosta (898/1998)
III Laki rikostorjunnasta tullissa (623/2015)
III Laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa (255/2014)
III Laki tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta (1512/2016)
III Laki valtioneuvoston oikeuskanslerista (193/2000)
III Rikosvahinkolaki (1204/2005)
III Tutkintavankeuslaki (768/2005)
III Vankeuslaki (767/2005)

LIIKENNESEKTORI:

Ia Ajoneuvolaki (1090/2002)
Ia Ajoneuvoverolaki (1281/2003)
Ia Autoverolaki (1482/1994)
Ia Ilmailulaki ((864/2014)
Ia Konttilaki (762/1998)
Ia Laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006)
Ia Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (669/1978)
Ia Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä (693/2006)
Ia Laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä (273/2007)
Ia Laki liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä (546/1998)
Ia Laki liikenteen palveluista (320/2017)
Ia Laki polttoainemaksusta (1280/2003)
Ia Laki pysäköinninvalvonnasta (727/2011)
Ia Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010)
Ia Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta (719/1994)
Ia Laki vesikulkuneuvojen rekisteröinnistä (424/2014)
Ia Laki yksityisestä huvialuksesta suoritettavasta polttoainemaksusta (1307/2007)
Ia Laki ylikuormamaksusta (51/1982)
Ia Maastoliikennelaki (1710/1995)
Ia Merenkulun ympäristönsuojelulaki (1672/2009)
Ia Rautatiekuljetuslaki (1119/2000)
Ia Vesiliikennelaki (463/1996)
Iib Laki aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä (1686/2009)
Iib Laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä (1664/2009)
Iib Laki rikesakkorikkomuksista (986/2016)
Iib Rautatielaki (304/2011)
III Alkolukkolaki (730/2016)
III Laivavarustelaki (1503/2011)
III Laki ajoneuvojen siirtämisestä (828/2008)
III Laki ajoneuvoliikennerekisteristä (541/2003)
III Laki ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä (629/2004)
III Laki alusturvallisuuden valvonnasta (370/1995)
III Laki eräiden irtolastialusten turvallisesta lastaamisesta ja lastin purkamisesta (1206/2004)
III Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta (1687/2009)
III Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005)

III Laki yksityisistä teistä (358/1962)
III Luotsauslaki (940/2003)
III Ratalaki (110/2007)

HALLINTO-, VIRKA-APU SEKÄ VIRANOMAISYHTEISTYÖSEKTORI:

Iia Ahvenanmaan maanhankintalaki (3/1975)
Iia Arpajaislaki (1047/2001)
Iia Eläinsuojelulaki (247/1996)
Iia Henkilökorttilaki (663/2015)
Iia Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta (485/2004)
Iia Laki hyljetuotteiden kaupasta (904/2014)
Iia Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta (469/1979)
Iia Laki kaupanvahvistajista (573/2009)
Iia Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten (907/2017)
Iia Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta (308/2006)
Iia Laki matkustaja-aluksen henkilöluetteloista (1038/2009)
Iia Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (687/2009)
Iia Laki taksinkuljettajien ammattipätevyydestä (695/2009)
Iia Laki tasavallan presidentin kansliasta (100/2012)
Iia Laki todistajansuojeluohjelmasta (88/2015)
Iia Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)
Iia Laki vaaratiedotteesta (466/2012)
Iia Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009)
Iia Löytötavaralaki (778/1988)
Iia Passilaki (671/2006)
Iia Puolustustilalaki (1083/1991)
Iia Rajavartiolaki ((578/2005)
Iia Tullilaki (304/2016)
Iia Turvallisuusselvityslaki (726(2014)
Iia Ulkomaalaislaki (301/2004)
Iib Asevelvollisuuslaki (1438/2007)
Iib Eläintautilaki (441/2013)
Iib Kirjanpitolaki (1336/1997)
Iib Laki asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä (852/2016)
Iib Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta (122/1919)
Iib Laki eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä (853/2016)
Iib Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (669/1978)
Iib Laki Suomen lipusta (380/1978)
Iib Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006)
Iib Laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa (1521/1994)
Iib Luonnonsuojelulaki (1096/1996)
Iib Lääkelaki (395/1987)
Iib Maa-aineslaki (555/1981)
Iib Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
Iib Metsälaki (1093/1996)

Iib Muinaismuistolaki (295/1963)
Iib Panostajalaki (423/2016)
Iib Perusopetuslaki (628/1998)
Iib Siviilipalveluslaki (1446/2007)
Iib Tavaramerkkilaki (7/1964)
Iib Työaikalaki (605/1996)
Iib Työsopimuslaki (55/2001)
Iib Työterveyshuoltolaki (1383/2001)
Iib Työturvallisuuslaki (738/2002)
Iib Vesilaki (587/2011)
Iib Vuosilomalaki (162/2005)
Iib Yritys- ja yhteisötietolaki (244/2001)
III (Kansanterveyslaki (66/1972)
III Alusliikennepalvelulaki (623/2005)
III Asunto-osakeyhtiölaki (1599/2009)
III Biopankkilaki (688/2012)
III Elintarvikelaki (23/2006)
III Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)
III Erikoissairaanhoidonlaki (1062/1989)
III Geenitekniikkalaki (377/1995)
III Hevoskilpailulaki (796/1993)
III Hissiturvallisuuslaki (1134/2016)
III Jätelaki (646/2011)
III Kaivoslaki (621/2011)
III Kemikaalilaki (599/2013)
III Kilpailulaki (948/2011)
III Konkurssilaki (120/2004)
III Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011)
III Kuvaohjelmalaki (710/2011)
III Laki ajoneuvojen katsastustoiminnasta (957/2013)
III Laki ajoneuvojen yksittäishyväksynnän järjestämisestä (958/2013)
III Laki aluehallintovirastoista (896/2009)
III Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014)
III Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta (481/1995)
III Laki asumisoikeusasunnoista (650/1990)
III Laki biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen liittyvän Nagoyan pöytäkirjan täytäntöönpanosta (394/2016)
III Laki biopolttoaineista ja bionesteistä (393/2013)
III Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015)
III Laki eläinjalostustoiminnasta (319/2014)
III Laki eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta (1192/1996)
III Laki eläinlääkärinammatin harjoittamisesta (29/2000)
III Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014)
III Laki eläintunnistusjärjestelmästä (238/2010)
III Laki erikoiskasvien markkinoimismaksuista (978/1991)
III Laki eräiden tuotteiden markkina-avalvonnasta (1137/2016)
III Laki eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta (300/2001)
III Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa (1069/2015)
III Laki henkilötietojen käsittelystä Tullissa (639/2015)

III Laki holhoustoimesta (442/1999)
III Laki hätäkeskustoiminnasta
III Laki jalometallituotteista (1029/2000)
III Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta (10/2015)
III Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011)
III Laki kasvinsuojeluaineista (1563/2011)
III Laki kasvinterveyden suojelemisesta (702/2003)
III Laki kaupunkiraideliikenteestä (1412/2015)
III Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
III Laki kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta (346/1997)
III Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977)
III Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta (661/2012)
III Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta (109/1995)
III Laki kosmeettisista valmisteista (492/2013)
III Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010)
III Laki kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä (535/1998)
III Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)
III Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta (619/1996)
III Laki liikehuoneiston vuokrauksesta (482/1995)
III Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta (294/2015)
III Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta (28/2014)
III Laki maatalouden rakennetuista (1476/2007)
III Laki maatalouden tukien toimeenpanosta (192/2013)
III Laki Metsähallituksen erävalvonnasta (1157/2005)
III Laki oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta (378/2005)
III Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä (768/2016)
III Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009)
III Laki pelastustoimen laitteista (10/2007)
III Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta (408/2007)
III Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011)
III Laki puolustusvoimista (551/2007)
III Laki puutavaran mittauksesta (414/2013)
III Laki päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimisesta (138/2017)
III Laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010)
III Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta (456/1970)
III Laki sakon täytäntöönpanosta (672/2002)
III Laki sisäasioiden rahastoista (903/2014)
III Laki siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan (1287/2004)
III Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (590/2013)
III Laki sähköisen viestinnän palveluista (917/2014)
III Laki säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä (116/2002)
III Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista (629/2010)
III Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta (497/2013)
III Laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta (389/1994)
III Laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa (344/2000)

III Laki tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta (1153/2004)

III Laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008)

III Laki turvatarkastuksista tuomioistuimissa (1121/1999)

III Laki turvatoimista eduskunnassa (364/2008)

III Laki turvatoimista Maahanmuuttovirastossa (717/2018)

III Laki työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta (677/2005)

III Laki työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista (400/2004)

III Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta (555/1998)

III Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2014)

III Laki valvotusta koevapaudesta (629/2013)

III Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä (1635/2015)

III Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998)

III Laki verotusmenettelystä (1558/1995)

III Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista (661/2009)

III Laki yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta (801/2017)

III Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta (400/2015)

III Laki yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990)

III Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)

III Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä (672/2005)

III Lannoitevalmistelaki (539/2006)

III Maakaasumarkkinalaki (587/2017)

III Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki (329/1999)

III Merimieseläkelaki (1290/2006)

III Merimiesten palkkaturvalaki (1108/2000)

III Meripelastuslaki (1145/2001)

III Mittauslaitelaki (707/2011)

III Oikeudenkäymiskaari (4/1734)

III Palkkaturvalaki (866/1998)

III Perintökaari (40/1965)

III Postilaki (415/2011)

III Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

III Sähkömarkkinalaki (588/2013)

III Sähköturvallisuuslaki (1135/2016)

III Säteilylaki (592/1991)

III Taimiaineistolaki (1205/1994)

III Tartuntatautilaki (1227/2016)

III Tekijänoikeuslaki (404/1961)

III Terveysuojelulaki (763/1994)

III Turvallisuustutkintalaki (525/2011)

III Työntekijän eläkelaki (395/2006)

III Työtaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)

III Uhkasakkolaki (1113/1990)

III Ulkoilulaki (606/1973)

III Ulosottoakaari (705/2007)

III Valmiuslaki (1552/2011)

III Valtionavustuslaki (688/2001)

III Varhaiskasvatustaki (540/2018)
III Ydinenergiataki (990/1987)
III Yrittäjän eläkelaki /1272/2006)

Liite 2. Käsikirja poliisin toimivaltuuksista.

Käsikirja poliisin toimivaltuuksista

Timo Kauhajärvi AMK 2017/1
22.5.2019

SISÄLLYS

Alkoholilaki (1102/2017)	6
67 § Poliisin kieltö:.....	6
85 § Kielto nauttia alkoholijuomia:	6
86 § Alkoholipitoisten aineiden poisottaminen, haltuunotto ja hävittäminen:.....	6
87 § Tarkastus ja etsintä:.....	6
Kokoontumislaki (530/1999)	7
7 § Ilmoitusvelvollisuus:	7
10 § Kokouspaikkaa koskevat rajoitukset:	7
14 § Ilmoitus:	8
15 § Yleisötilaisuuden kieltäminen:.....	8
19 § Poliisin tehtävät:	8
20 § Poliisin antamat ohjeet ja määräykset:	8
21 § Yleisen kokouksen keskeyttäminen ja päättäminen:	8
22 § Yleisötilaisuuden estäminen, keskeyttäminen ja päättäminen:.....	9
23 § Kielletyt esineet ja aineet:	9
Mielenterveyslaki (1116/1990)	9
30 § Poliisin toimintavelvollisuus:	9
31 § Poliisin virka-apu:.....	9
Lastensuojelulaki (417/2007)	10
25 § Ilmoitusvelvollisuus:	10
25a § Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi.....	10
25c § Ennakollinen lastensuojeluilmoitus	10
Laki kuolemansyyn selvittämisestä (459/1973)	10
1 §:.....	10
7 §:.....	10
10 §:.....	11
14 §:.....	11
Laki rikosuhrimaksusta (669/2015)	11
2 § Maksuvelvollisuus:.....	11
3 § Maksun määrä:	11
4 § Maksun määrääminen:.....	11
Laki lähestymiskiellosta (898/1998)	11
2 § Kiellon määräämisen edellytykset:.....	11

3 § Kiellon sisältö:	12
5 § Lähestymiskieltopyyntöön vireilletulo ja valmistelu käräjäoikeudessa:	12
6 § Pääkäsitely käräjäoikeudessa:	12
11 § Päätös väliaikaisesta lähestymiskiellosta:	12
Ajoneuvolaki (1090/2002)	13
70 § Teknisen tienvarsitarkastuksen sisältö	13
71 § Ajoneuvon pysäyttäminen ja tarkastajan oikeudet:	13
74 § Teknisen tienvarsitarkastuksen suorittaja:	13
75 § Suomessa rekisteröidyn ajoneuvon ulkomailla todetut puutteellisuudet:	13
76 § Tietojen vaihto ja muu yhteistyö muiden valtioiden ja Ahvenanmaan maakunnan viranomaisten välillä:	13
84 § Ajokieltoon määrääminen:	13
85 § Valvontakatsastukseen määrääminen:	14
Ajoneuvoverolaki (1281/2003)	14
57 § Valvonta:	14
58 § Käyttökielto:	14
Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010)	15
3 § Toimivaltaiset virkamiehet ja sakkomääräyksen soveltamisala:	15
4 § Epäillyn suostumus:	15
5 § Asianomistajan suostumus:	15
6 § Toimenpiteistä luopuminen:	15
Laki poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (687/2009)	16
1 § Lain tarkoitus:	16
2 § Toimiminen toisen PTR-viranomaisen tehtäväalueella:	16
3 § Ilmoitusten tekeminen ja toimenpiteistä sopiminen yhteisellä tehtäväalueella:	16
8 § Valvontatoiminta:	16
10 § Välineistön, tilojen ja henkilöstön tilapäinen luovuttaminen toisen käyttöön:	16
ulkomaalaislaki (301/2004)	17
11 § Maahantulon edellytykset:	17
14 § Matkustusasiakirja:	17
61 § Matkustusasiakirjan tilapäinen haltuunotto:	17
95 § Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen:	17
117 a § Turvaamistoimien määräämisen yleiset edellytykset:	17
118 § Ilmoittautumisvelvollisuus:	18

119 § Muut velvollisuudet:.....	18
120 § Vakuuden asettaminen:.....	18
121 § Säilöön ottamisen edellytykset:	18
123 § Säilöön ottamisesta päättäminen:.....	18
129 a § Ulkomaalaisvalvonta:.....	19
129 b § Poliisin ja rajavartiolaitoksen tarkastusoikeus:	19
130 § Henkilöllisyyden todentaminen ja oleskelua koskevien tietojen antaminen:.....	19
131 § Henkilötuntemerkkien ottaminen:.....	20
132 § Matkustusasiakirjan ottaminen viranomaisen haltuun:.....	20
142 § Pääsyn epääminen ja käännättäminen:.....	20
143 § Maasta karkottaminen:	21
148 § Käännättämisen perusteet:	21
149 § Maasta karkottamisen perusteet:	22
149 b § Vaatimus siirtyä toiseen jäsenvaltioon:.....	22
151 § Poliisi ja rajatarkastusviranomainen:.....	22
177 § Saattajat:.....	23
212 § Valvonta:.....	23
työturvallisuuslaki (738/2002).....	23
8 § Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite:	23
9 § Työsuojelun toimintaohjelma:.....	24
10 § Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi:	24
11 § Erityistä vaaraa aiheuttava työ:	25
14 § Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus:.....	25
15 § Henkilönsuojainten, apuvälineiden ja muiden laitteiden varaaminen käyttöön:	25
18 § Työntekijän yleiset velvollisuudet:	25
19 § Vikojen ja puutteellisuuksien poistaminen ja niistä ilmoittaminen:	26
20 § Henkilönsuojainten käyttö ja soveltuva työvaatetus:	26
21 § Työvälineiden ja vaarallisten aineiden käyttö:	26
23 § Työntekijän työstä pidättäytyminen:	26
27 § Väkivallan uhka:	27
laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta (841/2006)	27
2:2 § Vapaudenmenetyksestä ilmoittaminen:	27
2:3 § Säännöksistä ja säilytystilan oloista tiedottaminen:	27
2:4 § Tulotarkastus ja tietojen rekisteröinti:	28

2:5 § Päätösvalta:	28
Laki päihtyneiden käsittelystä (461/1973)	28
2 §:	28
3 §:	28
4 §:	28
pelastuslaki (379/2011)	29
41 § Palontutkinta:	29
46 § Yhteistyö pelastustoiminnassa:	29
49 § Velvollisuus antaa virka- ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille	29
tupakkalaki (549/2016)	30
9 § Muiden viranomaisten tehtävät:	30
74 § Yleiset tupakointikiellot:	30
82 § Viranomaisten ilmoitukset:	30
98 § Myyntirikkomuksista ilmoittaminen kunnalle:	30
119 § Hävittäminen:	30
rikosvahinkolaki (1204/2005)	31
4 § Henkilövahingon kärsineelle suoritettavat korvaukset:	31
9 § Kärsimyksen korvaaminen:	31
18 § Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen:	31
23 § Rikosilmoitus ja tuomioistuinkäsittely:	31
Tutkintavankeuslaki (768/2005)	32
1:3 § Tutkintavankeuden tarkoitus:	32
2:1 § Tutkintavangin sijoittaminen:	32
laki liikenteen palveluista (320/2017)	32
II 3:13 § Ammattipätevyyden osoittaminen:	32
II 4:1 § Määritelmiä:	33
IV 1:3 § Poliisi, Tulli ja rajavartiolaitos tieliikennettä valvovina viranomaisina:	33
IV 2:4 § Eräiden muiden viranomaisten tehtävät:	33
IV 2:6 § Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudattamisen pakkokeinot:	33
VI 2:3 Taksinkuljettajan ajoluvan peruuttaminen määräajaksi, väliaikaisesti tai toistaiseksi ja poliisin antama varoitus:	33
laki pysäköinninvalvonnasta (727/2011)	34
10 § Toimivaltaiset viranomaiset:	34
laki ajoneuvojen siirtämisestä (828/2008)	34

4 § Velvollisuus siirtää ajoneuvo onnettomuuspaikalta:.....	34
5 § Siirto pysäköimistä koskevan säännöksen perusteella:.....	35
rajavartiolaki (578/2005).....	35
21 § Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeelliset poliisin toimenpiteet:	35
22 § Terrorismintorjunta ja muut erityistilanteet:	35
33 § Rajavartiomiehen toimivaltuudet poliisitehtävissä:.....	35
77 § Rajavartiolaitoksen antama virka-apu ja tuki:.....	36
77 a § Rajavartiolaitoksen virka-apu ja tuki poliisille terrorismirikoksen torjunnassa:.....	36
tullilaki (304/2016)	37
5 § Poliisi:.....	37
8 § Tavarain ja asiakirjojen tarkastaminen:.....	37
13 § Kulkuneuvon pysäyttäminen ja tarkastaminen:.....	37
14 § Paikan eristäminen ja liikkumisoikeuden rajoittaminen:	37
16 § Henkilön pysäyttäminen:.....	37
Laki hätäkeskustoiminnasta (692/2010)	37
4 § Hätäkeskuslaitoksen tehtävät:	37
16 § Hätäkeskustietojärjestelmä:.....	38
17 § Hätäkeskustietojärjestelmään talletettavat tiedot:	38
laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011).....	39
15 § Tietojen antaminen:	39
laki valvotusta koevapaudesta (629/2013)	39
17 § Koevapautteen sijoitetun yleiset velvollisuudet:.....	39

ALKOHOLILAKI (1102/2017)

67 § Poliisin kieltö:

Jos vähittäismyynti- tai anniskelupaikassa

- henkilökunta ei kykene säilyttämään järjestystä
- asiakaspaikkamäärää koskevia määräyksiä on merkittävästi rikottu
- yleisen järjestyksen ja turvallisuuden varmistaminen edellyttää anniskelun tai vähittäismyyntin kieltämistä,

voi poliisi kieltää myyntin tai anniskelun enintään meneillään olevan myynti- tai anniskeluajan ajaksi. Kiellosta on ilmoitettava aluehallintovirastolle.

85 § Kielto nauttia alkoholijuomia:

Poliisi saa yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi kieltää alkoholijuomien nauttimisen yleisellä paikalla.

86 § Alkoholipitoisten aineiden poisottaminen, haltuunotto ja hävittäminen:

Poliisi voi ottaa alkoholipitoiset aineet pois henkilöltä, jos

- hänellä ei ole oikeutta pitää niitä hallussaan (lain 83 § mukaisesti)
  - alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan mitään alkoholijuomaa
  - alle 20-vuotias ei saa pitää hallussaan väkevää (yli 22 %) alkoholijuomaa
- hänet on otettu kiinni rikoksilta ja häiriöiltä suojaamiseksi tai henkilön suojaamiseksi
- hän nauttii alkoholijuomia
  - ravitsemisliikkeessä tai muussa paikassa, missä yleisölle myydään ruokaa tai virvokkeita
  - kokoontumislaissa tarkoitettussa yleisötilaisuudessa

Alkoholijuomia ei saa palauttaa henkilölle, jolla ei ole oikeutta niiden hallussapitoon. Poliisi voi todisteellisesti hävittää sekä avatut ja avaamattomat vähäarvoiset aineet. Muut alkoholipitoiset aineet tulee palauttaa vapautteen kohdistuvan toimenpiteen päättyessä, ellei muuta ole laissa säädetty.

87 § Tarkastus ja etsintä:

Jos alle 18-vuotiasta epäillään todennäköisin syin alkoholirikkomuksesta, voi poliisimies laittomasti hallussa pidetyn alkoholijuoman etsimiseksi tarkastaa tällaisen henkilön mukana olevat tavarat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, jos se voi tapahtua puuttumatta loukkaavalla tavalla epäillyn henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

Jos on todennäköisiä syitä epäillä henkilön syyllistyneen lievään alkoholirikokseen RL 50a:3 mukaisesti, voidaan hänen käyttämänsä kulkuneuvoon toimittaa yleinen kotietsintä tai paikanetsintä laittoman alkoholijuoman tai väkiviinan löytämiseksi, vaikka rikoksesta voi seurata vain sakkoa.

KOKOONTUMISLAKI (530/1999)

7 § Ilmoitusvelvollisuus:

Järjestäjän on tehtävä yleisellä paikalla järjestettävästä yleisestä kokouksesta suullisesti tai kirjallisesti ilmoitus kokouspaikan poliisille vähintään kuusi tuntia ennen kokouksen alkamista. Myöhemminkin tehtyä ilmoitusta voidaan pitää päteväenä, jos kokouksen järjestämisestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle järjestykselle.

Järjestäjän on ilmoitettava lain 8 § mukaisesti

- kokouksen järjestäjä
- kokouksen tarkoitus
- kokouspaikka tai kulkueen reitti
- kokouksen alkamisaika ja arvioitu päättymisaika
- järjestäjän asettamat järjestyksenvälvojat
- kokouksessa käytettävät rakennelmat ja muut erityisvälineet

Lisäksi järjestäjän on nimettävä ilmoituksessa yhteyshenkilö, jonka on oltava poliisin tavoitettavissa kokouksen järjestämistä koskeissa asioissa.

10 § Kokouspaikkaa koskevat rajoitukset:

Jos samassa paikassa ilmoitetaan järjestettäväksi samanaikaisesti useita yleisiä kokouksia eikä niiden samanaikainen järjestäminen ole mahdollista

- etusija on kokousilmoituksen ensimmäisenä tehneellä järjestäjällä
- jollei kokouspaikan perinteisestä tai sopimukseen perustuvasta käytöstä muuta johdu

Poliisi voi tällöin osoittaa yhteyshenkilöiden kanssa neuvoteltuaan muut kokoukset siirrettäviksi toiseen ajankohtaan tai toiseen, kokouksen tarkoituksen kannalta sopivaan paikkaan.

Jos yleisen kokouksen järjestäminen ilmoitetussa paikassa vaarantaa

- ihmisten turvallisuutta
- aiheuttaa huomattavaa haittaa ympäristölle
- vahinkoa omaisuudelle
- häiritsee kohtuuttomasti sivullisia tai liikennettä
- taikka valtiovierailuun tai julkisyhteisön järjestämään kansainväliseen kokoukseen kuuluvaa tai suojelun tarpeeltaan niihin rinnastettavaa tilaisuutta,

voi poliisi yhteyshenkilön kanssa neuvoteltuaan osoittaa kokouksen siirrettäväksi toiseen, kokouksen tarkoituksen kannalta sopivaan paikkaan.

Poliisi voi lisäksi liikenteen sujuvuuden sitä vaatiessa ja yhteyshenkilön kanssa neuvoteltuaan määrätä kulkueen reittiä muutettavaksi ottaen kuitenkin huomioon, ettei reitin muutoksella vaaranneta kulkueen tarkoitusta.

Poliisi voi ryhtyä tässä pykälässä mainittuihin toimenpiteisiin ilman neuvottelua yhteyshenkilön kanssa, jos yhteyshenkilö ei ole tavoitettavissa.

14 § Ilmoitus:

Yleisötilaisuuksia koskevat muuten samat ilmoitusvelvollisuudet kuin 7 § mukaisia yleisiä kokouksia, mutta erona ilmoitus on tehtävä kirjallisena sekä vähintään viisi vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista. Aikarajan laiminlyönnin vaikutus poliisille lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen on huomioitava liian myöhään tehdyn ilmoituksen hyväksymisen harkinnassa.

Poliisi voi vaatia tarvittaessa selvityksiä myös muista yleisötilaisuuden järjestämiseen liittyvistä seikoista. Jos yleisötilaisuuden järjestämisestä voi aiheutua vahinkoa henkilölle tai omaisuudelle, poliisi voi määrätä lain 16 § mukaisesti tilaisuuden järjestämisen edellytykseksi, että järjestäjällä on riittävä vastuuvakuutus mahdollisen korvausvelvollisuuden varalta.

15 § Yleisötilaisuuden kieltäminen:

Poliisilla on oikeus kieltää yleisötilaisuuden (ei yleisen kokouksen) järjestäminen, jos muut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos on ilmeistä, että

- tilaisuuden järjestäminen on lainvastaista
- sen järjestämisessä rikotaan olennaisesti tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä
- järjestystä ja turvallisuutta ei voida ylläpitää
- tilaisuuden järjestäminen aiheuttaa vaaraa terveydelle tai vahinkoa omaisuudelle
- tilaisuuden järjestäminen aiheuttaa huomattavaa haittaa sivullisille tai ympäristölle

19 § Poliisin tehtävät:

Poliisin tehtävänä on

- turvata kokoontumisvapauden käyttämistä
- valvoa, että järjestäjä ja puheenjohtaja täyttävät tämän lain mukaiset velvollisuutensa
- ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi yleisessä kokouksessa ja yleisötilaisuudessa

Poliisilla on virkatehtävässään vapaa pääsy yleiseen kokoukseen ja yleisötilaisuuteen.

20 § Poliisin antamat ohjeet ja määräykset:

Poliisi voi tarvittaessa antaa yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestämisestä ennakolta tai tilaisuuden aikana ohjeita ja määräyksiä

- yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi
- terveyden, omaisuuden tai ympäristön vahingoittumisen estämiseksi
- ympäristölle aiheutuvan haitan rajoittamiseksi
- sivullisten oikeuksien turvaamiseksi
- liikenteen sujuvuuden turvaamiseksi

21 § Yleisen kokouksen keskeyttäminen ja päättäminen:

Päällystään kuuluvalla poliisilla on oikeus keskeyttää yleinen kokous tai määrätä se päättymään

- jos muut toimenpiteet eivät ole osoittautuneet riittäviksi
- jos kokouksen jatkamisesta aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten turvallisuudelle, omaisuudelle tai ympäristölle
- kun yleistä kokousta järjestettäessä muutoin toimitaan olennaisesti lainvastaisesti

22 § Yleisötilaisuuden estäminen, keskeyttäminen ja päättäminen:

Poliisilla on 15 § mainituilla perusteilla oikeus estää tai keskeyttää yleisötilaisuus tai määrätä se päättämään, jos muut toimenpiteet eivät ole osoittautuneet riittäviksi.

23 § Kielletyt esineet ja aineet:

Poliisilla on oikeus kieltää päihdyttävien aineiden hallussapito yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa.

Poliisilla on oikeus määrätä järjestyksenvälvoja tarkastamaan tilaisuuden osanottajat ja näiden mukana olevat tavarat

- jos tämä on tarpeen tilaisuuden erityisluonteen vuoksi
- jos on perusteltua aihetta epäillä, että osallistuvilla on hallussa
  - ampuma-aseita
  - räjähdysaineita
  - teräaseita
  - muuta esinettä tai ainetta, jota voidaan perustellusti epäillä käytettävän hengen tai terveyden vahingoittamiseen
  - päihdyttäviä aineita

MIELENTERVEYSLAKI (1116/1990)

30 § Poliisin toimintavelvollisuus:

Kun poliisi tapaa tai saa tietää henkilöstä, joka todennäköisesti voidaan määrätä hoitoon hänen tahdostaan riippumatta, on poliisin ilmoitettava asiasta terveyskeskukseen. Erittäin kiireellisissä tapauksissa on poliisi velvollinen toimittamaan henkilön heti terveyskeskukseen tutkittavaksi.

31 § Poliisin virka-apu:

Poliisi on velvollinen avustamaan kuljetuksessa, lääkäri katsoo, että henkilön toimittamiseksi terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun sairaanhoidon toimintayksikköön tarvitaan ammattikoulutuksen saaneen saattajan lisäksi muukin saattaja kuljetettavan väkivaltaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi, kun henkilöstä on laadittu tarkkailulähete tai kun henkilö on kuljetettava toimintayksikköön tarkkailulähetteen laatimiseksi.

Jos tarkkailuun otettu tai hoitoon määrätty poistuu sairaalasta ilman lupaa tai jos potilas on määrätty tutkittavaksi sairaalaan, poliisi on lääkärin pyynnöstä velvollinen antamaan virka-apua hänen palauttamisekseen sairaalaan.

Jos henkilö, joka voidaan mielentilatutkimusta varten ottaa sairaalaan, jää tutkimukseen määrättyinä päivinä saapumatta, poliisi on velvollinen antamaan lääkärin pyynnöstä virka-apua hänen toimittamisekseen sairaalaan.

LASTENSUOJELULAKI (417/2007)

25 § Ilmoitusvelvollisuus:

Poliisilla on pykälän 1 momentin 4 kohdan perusteella velvollisuus ilmoittaa kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos poliisi tehtävässään saa tietää lapsesta, jonka

- hoidon ja huolenpidon tarve
- kehitystä vaarantavat olosuhteet
- oma käyttäytyminen

edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

25a § Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

25 § mukainen velvollisuus voidaan toteuttaa myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä sosiaalihuoltolain 35 § mukaisena yhteydenottona tuen tarpeen arvioimiseksi, jos

- yhteydenotto tehdään viipymättä
- yhteydenoton yhteydessä poliisi ilmoittaa yhteydenottoon johtaneet syyt

Jos ilmoitus tehdään yllä mainitulla tavalla sosiaalihuoltolain 35 § mukaisesti, ei lastensuojeluilmoitusta tarvitse samojen tietojen perusteella tarvitse tehdä.

25c § Ennakollinen lastensuojeluilmoitus

Poliisilla on velvollisuus tehdä ennakollinen lastensuojeluilmoitus, jos on perusteltua syytä epäillä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen.

LAKI KUOLEMANSYYN SELVITTÄMISESTÄ (459/1973)

1 §:

Kuolemasta on viipymättä ilmoitettava lääkärille tai poliisille.

7 §:

Poliisin on suoritettava kuolemansyyn selvittämiseksi tutkinta, kun

- kuoleman ei tiedetä johtuneen sairaudesta
- vainaja ei viimeisen sairautensa aikana ole ollut lääkärin hoidossa
- kuoleman on aiheuttanut tai on aiheutta epäillä aiheutuneen jokin seuraavista
  - rikos
  - tapaturma
  - itsemurha
  - myrkytys
  - ammattitauti
  - hoitotoimenpide
- kuolema on muuten tapahtunut yllättävästi

Tutkinnassa on käytettävä lääkäriä apuna. Poliisin on ilmoitettava syyttäjälle kuolemasta, joka on tapahtunut poliisin säilytystilassa tai poliisin vapautteen kohdistuneen toimenpiteen alaisena.

Lääkärin on lain 8 § nojalla velvollisuus ilmoittaa poliisille, jos ruumiinavauksessa ilmenee 7 § tarkoitettuja seikkoja.

10 §:

Määräyksen oikeuslääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta antaa poliisilaitoksen tai KRP:n päällikkö tai heidän määräämänsä päällystön edustaja.

14 §:

Lääkäri on velvollinen pyynnöstä ilmoittamaan poliisille tiedossaan olevat kuolemansyyn selvittämiseksi tarpeelliset seikat.

LAKI RIKOSUHRIMAKSUSTA (669/2015)

2 § Maksuvelvollisuus:

Rikosuhrimaksu määrätään rangaistuksen yhteydessä, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta. Maksuvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos tekijä oli tekohetkellä alle 18-vuotias.

3 § Maksun määrä:

40 euroa, jos teon rangaistusmaksimi on 6 kk vankeutta

80 euroa, jos teon rangaistusmaksimi on yli 6 kk vankeutta

800 euroa, jos rikosuhrimaksu määrätään oikeushenkilölle

4 § Maksun määrääminen:

Poliisi määrää rikosuhrimaksun sakkomääräyksen yhteydessä. Rikosuhrimaksua ei saa määrätä, jos se olisi rahamäärältään suurempi kuin rikoksentekijälle määrättävä sakko.

LAKI LÄHESTYMISKIELLOSTA (898/1998)

2 § Kiellon määräämisen edellytykset:

Lähestymiskielto voidaan määrätä, jos on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, tulisi tekemään itsensä uhatuksi kokevan henkilön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai muulla tavoin vakavasti häiritsemään sitä.

Perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä, jos henkilön, jota vastaan kieltoa pyydetään, uhkauksista, aiemmista rikoksista tai muusta käyttäytymisestä voidaan päätellä, että hän todennäköisesti tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen, eikä kiellon määrääminen ole kohtuutonta ottaen huomioon uhkaavan rikoksen vakavuus, samassa asunnossa asuvien henkilöiden olosuhteet ja muut asiassa ilmenneet seikat.

3 § Kiellon sisältö:

Perusmuotoiseen lähestymiskieltoon määrätty henkilö ei saa

- tavata suojattavaa henkilöä
- ottaa tai yrittää ottaa häneen yhteyttä
- seurata tai tarkkailla suojattua henkilöä

Perheen sisäiseen lähestymiskieltoon määrätyn henkilön on lisäksi poistuttava asunnosta, jossa hän ja suojattava henkilö asuvat vakituisesti, eikä hän saa palata asuntoon.

Jos on syytä olettaa, että perusmuotoinen lähestymiskielto ei ole riittävä rikoksen uhan tai muun häirinnän torjumiseksi tai perheen sisäinen lähestymiskielto rikoksen uhan torjumiseksi, voidaan laajennetulla lähestymiskiellolla kieltää oleskelu suojattavan henkilön

- vakituisen asunnon
- loma-asunnon
- työpaikan
- erikseen määritellyn muun yllä mainittuihin rinnastettavan oleskelupaikan läheisyydessä

Lähestymiskielto ei koske yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia.

5 § Lähestymiskieltopyyntöön vireilletulo ja valmistelu käräjäoikeudessa:

Poliisi voi pyytää lähestymiskiellon määräämistä käräjäoikeudelta kirjallisesti tai suullisesti.

Lähestymiskieltoasiassa voidaan käräjäoikeuden päätöksellä toimittaa poliisitutkinta, jos se edistää asian käsittelyä.

6 § Pääkäsittely käräjäoikeudessa:

Poliisilla on oikeus olla lähestymiskieltoasian pääkäsittelyssä läsnä ja käyttää puhevaltaa asian käsittelyssä silloinkin, kun poliisi ei ole lähestymiskiellon hakijana.

11 § Päätös väliaikaisesta lähestymiskiellosta:

Lähestymiskielto voidaan määrätä myös väliaikaisena, ja siitä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies voi määrätä väliaikaisen lähestymiskiellon viran puolesta, jos kiellolla suojattavan henkilön suojan tarpeen ilmeisyys edellyttää kiellon välitöntä antamista ja jos asiassa ilmenneistä seikoista on pääteltävissä, että kiellolla suojattava henkilö ei kieltoon määrättävää henkilöä kohtaan tuntemansa pelon vuoksi tai muusta syystä kykene itse kieltoa hakemaan.

Ennen väliaikaista lähestymiskieltoa koskevan asian ratkaisemista sekä kieltoon määrättäväksi aiotulle että sillä suojattavalle henkilölle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Asia voidaan kuitenkin ratkaista asiaan osallista kuulematta, jos pyyntö on ilmeisen perusteeton tai jos kieltoon määrättäväksi aiottua henkilöä ei tavoiteta.

Lain 12 § mukaisesti pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on saatettava viipymättä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua päätöksensä väliaikaiseen lähestymiskieltoon määräämisestä toimivaltaisen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Päätöksen tehneen virkamiehen on samalla toimitettava käräjäoikeuteen päätöksensä ja asian käsittelyaineisto.

AJONEUVOLAKI (1090/2002)

70 § Teknisen tienvarsitarkastuksen sisältö

Teknisessä tienvarsitarkastuksessa tarkastetaan, siinä laajuudessa kuin tarkastuksen suorittaja katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi, tieliikenteessä tai muualla käytetyn ajoneuvon kunto siltä osin kuin se vaikuttaa liikenneturvallisuuteen ja ympäristöön sekä rekisteriin merkityt tiedot. Teknisen tienvarsitarkastuksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

71 § Ajoneuvon pysäyttäminen ja tarkastajan oikeudet:

Ajoneuvon kuljettaja on velvollinen sallimaan teknisen tienvarsitarkastuksen suorittamisen, ja sen suorittamiseksi vaadittaessa esittämään rekisteröintitodistuksen, katsastustodistuksen tai muun vaatimustenmukaisuuden osoittavan asiakirjan, jos kuljettaja on velvollinen pitämään tällaista mukanaan.

Poliisilla on oikeus päästä ajoneuvoon sisälle ja tarkastaa se sekä tarvittaessa kuljettaa ajoneuvoa. Ajoneuvossa olevia asumiseen käytettäviä tiloja ei saa tarkastaa, jos se ei ole tarkastuksen kannalta välttämätöntä.

74 § Teknisen tienvarsitarkastuksen suorittaja:

Tekniset tienvarsitarkastukset suorittaa poliisi.

75 § Suomessa rekisteröidyn ajoneuvon ulkomailla todetut puutteellisuudet:

Poliisi voi määrätä ajoneuvon lain 85 § mukaiseen valvontakatsastukseen ulkomaisen toimivaltaisen viranomaisen ilmoittamien ajoneuvon vakavien vikojen tai puutteellisuuksien perusteella.

76 § Tietojen vaihto ja muu yhteistyö muiden valtioiden ja Ahvenanmaan maakunnan viranomaisten välillä:

Poliisin on toimialallaan avustettava ETA-valtioiden toimivaltaisia viranomaisia keräämällä kaikki teknisten tienvarsitarkastusten aikana kerätyt tiedot yhteiseen tietokantaan tietojen käsittelyä ja siirtämisen helpottamiseksi.

84 § Ajokieltoon määrääminen:

Jos teknisessä tienvarsitarkastuksessa tai muutoin todetaan, ettei ajoneuvo

- rakenteeltaan
- varusteiltaan
- kunnoltaan täytä säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia
- jos ajoneuvo on käyttökiellossa taikka
- jos ajoneuvoa on käytetty rekisteröintiä tai rekisteröimättömän ajoneuvon väliaikaista tai tilapäistä käyttöä liikenteessä koskevien säännösten tai määräysten vastaisesti

Poliisimies voi estää ajoneuvon käyttämisen liikenteessä tai muualla ja määrätä ajoneuvon ajokieltoon ottamalla pois

- rekisterikilvet
- siirtomerkit
- rekisteröinnistä annetun todistuksen

- koenumerotodistuksen
- siirtoluvan
- taikka käyttämällä muunlaisia tarvittavia keinoja

Poliisimies voi kuitenkin antaa kirjallisen luvan kuljettaa ajoneuvo määräpaikkaan, korjattavaksi tai katsastettavaksi. Jos ajoneuvossa oleva puutteellisuus ei aiheuta välitöntä vaaraa liikenneturvallisuudelle tai merkittävää haittaa ympäristölle, poliisimies voi ajoneuvon käyttöä estämättä määrätä ajan, jonka kuluessa puutteellisuus on korjattava.

85 § Valvontakatsastukseen määrääminen:

Jos poliisimies, katsoo, että ajoneuvossa havaitut viat tai puutteet voivat aiheuttaa sellaisen ympäristöhaitan tai turvallisuusriskin, että ajoneuvon tiellä suoritettavaa tarkastusta perusteellisempi tarkastus on aiheellista suorittaa, hän voi määrätä ajoneuvon valvontakatsastukseen.

Poliisimies voi määrätä ajoneuvon valvontakatsastukseen myös, jos aikaisemmin annettua ajoneuvon korjauskehotusta ei ole noudatettu. Jos ajoneuvoa ei ole poliisimiehen määräämässä ajassa esitetty valvontakatsastukseen, ajoneuvoa ei saa käyttää liikenteessä, ennen kuin se on hyväksytty valvontakatsastuksessa.

Jos poliisimies katsoo yksityiskohtaisemman tarkastuksen tarpeelliseksi ajoneuvon saamien vaurioiden tai muun erityisen syyn vuoksi, hän voi määrätä valvontakatsastuksen laajennettavaksi rekisteröintikatsastusta vastaavaksi.

AJONEUVOVEROLAKI (1281/2003)

57 § Valvonta:

Ajoneuvoverotuksen valvonta kuuluu muiden viranomaisten ohella poliisille. Poliisin on valvottava, ettei liikenteessä käytetä tai maasta viedä sellaista ajoneuvoveron alaista ajoneuvoa, josta on eräännyttyä veroa suorittamatta. Valvonnan suorittamiseksi liikenteessä olevia ajoneuvoja voidaan kuvata.

58 § Käyttökielto:

Ellei veroa tai sen eräännyttyä osaa ole suoritettu määräajassa, ajoneuvoa ei saa käyttää liikenteessä. Omistuksen tai hallinnan siirtyminen muulle kuin verovelvolliselle ei poista käyttökieltoa. Poliisi voi ottaa käyttökiellossa olevan ajoneuvon rekisterikilvet ja rekisteröintitodistuksen haltuunsa. Poliisi voi tällaisessa tapauksessa antaa kirjallisen luvan kuljettaa ajoneuvo luvassa määritettyyn säilytyspaikkaan.

LAKI SAKON JA RIKESAKON MÄÄRÄÄMISESTÄ (754/2010)

3 § Toimivaltaiset virkamiehet ja sakkomääräyksen soveltamisala:

Poliisi on toimivaltainen viranomainen:

- antamaan sakkovaatimuksen
- antamaan rangaistusvaatimuksen
- määräämään rikesakon
- antamaan sakkomääräyksen

4 § Epäillyn suostumus:

Asia voidaan käsitellä tämän lain mukaisessa menettelyssä, jos

- epäilty tunnustaa teon
- hyväksyy seuraamuksen
- luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn

Suostumuksen tiedustelun yhteydessä epäillylle on selostettava suostumuksen merkitys ja ilmoitettava menettelyssä määrättävä seuraamus.

5 § Asianomistajan suostumus:

Asian käsitteleminen tämän lain mukaisessa menettelyssä edellyttää asianomistajan suostumuksen, jonka tiedustelemisen yhteydessä hänelle on selostettava suostumuksen merkitys.

6 § Toimenpiteistä luopuminen:

Poliisilla on voimassa erikseen säädetyt oikeudet antaa huomautus tai jättää tekemättä ilmoitus rikkomuksesta. Poliisilla on myös oikeus jättää menettämisvaatimus esittämättä, jos

- hyöty tai esineen tai omaisuuden arvo on vähäinen
- asian selvittämisestä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia
- epäillystä rikoksesta jätetään syyte nostamatta

LAKI POLIISIN, TULLIN JA RAJAVARTIOLAITOKSEN YHTEISTOIMINNASTA (687/2009)

1 § Lain tarkoitus:

Lain tarkoituksena on edistää poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen (PTR-viranomaiset) yhteistoimintaa siten, että rikostorjuntaan ja valvontaan sekä niitä koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät tehtävät tulevat hoidetuiksi tarkoituksenmukaisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti.

Yhteistoiminnalla tarkoitetaan toimenpiteiden suorittamista PTR-viranomaisen puolesta tai apuna tämän tehtäväalueella sekä toimimista yhteistyössä PTR-viranomaisten yhteisellä tehtäväalueella.

2 § Toiminen toisen PTR-viranomaisen tehtäväalueella:

PTR-viranomainen voi pyynnöstä suorittaa toisen PTR-viranomaisen puolesta tämän tehtäväalueeseen kuuluvan yksittäisen rikostorjuntaan liittyvän toimenpiteen käyttäen niitä toimivaltuuksia, joita se saa käyttää omalla tehtäväalueellaan sille kuuluvissa rikostorjuntatehtävissä.

PTR-viranomainen voi suorittaa edellä mainitun kiireellisen rikostorjuntatehtävään ilman pyyntöäkin, jos toimenpidettä ei voida viivyttää. Toimenpiteestä on ilmoitettava ilman aiheetonta viivytystä sille PTR-viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen toimenpide kuuluu. Toimenpiteestä on luovuttava, jos viranomainen, jonka puolesta toimenpide suoritetaan, sitä pyytää tai ottaa tehtävän hoitaakseen.

Jos PTR-viranomainen ei ryhdy yllä tarkoitettuun toimenpiteeseen, sen on ilmoitettava tietoonsa tulleesta asiasta ilman aiheetonta viivytystä sille PTR-viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen toimenpide kuuluu, jos ilmoittaminen on välttämätöntä vakavan rikoksen estämiseksi, tällaista rikosta koskevan tutkinnan aloittamiseksi taikka milloin se näihin rinnastettavan muun erityisen syyn vuoksi on tarpeen.

3 § Ilmoitusten tekeminen ja toimenpiteistä sopiminen yhteisellä tehtäväalueella:

PTR-viranomaisen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava tietoonsa tulleesta rikoksesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä sille PTR-viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen asia myös kuuluu, tekemällä siitä merkintä PTR-viranomaisten yhteiskäyttöiseen rekisteriin.

8 § Valvontatoiminta:

PTR-viranomaiset edistävät tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa puitteissa toistensa tehtäviin kuuluvia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden, tavaroiden maahantuonnin ja maastaviennin, henkilöiden maahantulon ja maastalähdön sekä ulkomaalaisten maassaolon laillisuuden valvontaa.

10 § Välineistön, tilojen ja henkilöstön tilapäinen luovuttaminen toisen käyttöön:

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, PTR-viranomainen on velvollinen tilapäisesti antamaan toisen PTR-viranomaisen käyttöön rikostorjunta-, valvonta- tai kansainväliseen yhteistoimintaan liittyviä välttämättömiä toimenpiteitä varten välineistöään, tilojaan, henkilövoimavarojaan tai erityisasiantuntijapalveluitaan, joita tällä toisella viranomaisella ei ole käytettävissään. Avun antamisen edellytyksenä on, että se voi tapahtua vaarantamatta apua antavalle viranomaiselle säädettyjen tehtävien suorittamista.

ULKOMAALAISLAKI (301/2004)

11 § Maahantulon edellytykset:

Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää, että:

- hänellä on voimassa oleva vaadittava rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja
- hänellä on voimassa oleva vaadittava viisumi, oleskelulupa taikka työntekijän tai yrittäjän oleskelulupa, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu
- hän pystyy tarvittaessa esittämään asiakirjoja, joilla osoitetaan suunnitellun oleskelun tarkoitus ja edellytykset
- hän pystyy osoittamaan, että hänellä on toimeentuloon tarvittavat varat, kun otetaan huomioon sekä suunnitellun oleskelun kesto että lähtömaahan paluu tai kauttakulkumatka sellaiseen kolmanteen maahan, jonne hänen pääsytään on varmistettu, tai että hän pystyy laillisesti hankkimaan nämä varat
- häntä ei ole määrätty maahantulokieltoon
- hänen ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

14 § Matkustusasiakirja:

Ulkomaalaisen on vaadittaessa esitettävä Suomen tunnustama matkustusasiakirja poliisille.

61 § Matkustusasiakirjan tilapäinen haltuunotto:

Poliisi voi ottaa ulkomaalaisen matkustusasiakirjan tilapäisesti haltuunsa viisumi-, oleskelulupa- tai matkustusasiakirja-asiaa käsiteltäessä, jos se on henkilötietojen tai asiakirjan oikeellisuuden varmentamiseksi välttämätöntä. Asiakirja on palautettava heti, kun sen hallussapito ei ole asian kannalta tarpeellista.

95 § Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen:

Poliisiin on otettava vastaan ja rekisteröitävä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Poliisi antaa hakemusta jättäessä tietoa turvapaikkamenettelystä sekä hakijan oikeuksista sekä velvollisuuksista menettelyssä. Hakija voi myös kirjallisesti ilmoittaa poliisille hakemuksensa peruuttamisesta.

117 a § Turvaamistoimien määräämisen yleiset edellytykset:

Ulkomaalaiseen voidaan kohdistaa turvaamistoimia, jos se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista:

- hänen maahantulonsa tai maassa oleskelunsa edellytysten selvittämiseksi taikka
- hänen maasta poistamistaan koskevan päätöksen valmistelemiseksi tai täytäntöönpanon turvaamiseksi taikka muutoin maasta poistumisen valvomiseksi.

Turvaamistoimen määrää se asiaa valmisteleva tai täytäntöönpanosta huolehtiva viranomainen. Ulkomaalaiselle, johon turvaamistoimi kohdistetaan, on ilmoitettava turvaamistoimen peruste.

Jollei jäljempänä toisin säädetä, turvaamistoimi on voimassa, kunnes maahantulon tai maassa oleskelun edellytykset on selvitetty, kunnes maasta poistamista koskeva päätös on pantu täytäntöön tai kunnes asian käsittely on muutoin päättynyt. Turvaamistoimi on kuitenkin heti määrättävä päättyväksi, kun se ei ole enää välttämätön päätöksenteon tai täytäntöönpanon turvaamiseksi.

118 § Ilmoittautumisvelvollisuus:

Ulkomaalainen voidaan velvoittaa ilmoittautumaan poliisin toimipisteessä määräajoin.

119 § Muut velvollisuudet:

Ulkomaalainen voidaan määrätä luovuttamaan matkustusasiakirjansa ja matkalippunsa poliisin haltuun taikka ilmoittamaan poliisille paikka, josta hän on tavoitettavissa.

120 § Vakuuden asettaminen:

Ulkomaalainen voidaan velvoittaa asettamaan viranomaisen määräämä vakuus valtiolle oleskelu- ja paluukustannuksistaan.

Vakuus on vapautettava tai palautettava, kun se ei ole enää tarpeen maahantulon tai maassa oleskelun edellytysten selvittämiseksi taikka maasta poistamista koskevan päätöksen valmistelemiseksi tai täytäntöönpanon turvaamiseksi. Muussa tapauksessa vakuus käytetään ulkomaalaisen oleskelu- tai paluukustannusten kattamiseen. Se osa vakuudesta, jota ei käytetä näihin kustannuksiin on palautettava.

121 § Säilöön ottamisen edellytykset:

Jos 118–120 §:ssä tarkoitetut turvaamistoimet eivät ole riittäviä, ulkomaalainen voidaan yksilöllisen arvioinnin perusteella ottaa säilöön, jos:

- ulkomaalaisen henkilökohtaiset tai muut olot huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että ulkomaalainen piileskelisi, pakenisi tai muulla tavalla vaikeuttaisi huomattavasti itseään koskevaa päätöksentekoa tai maasta poistamistaan koskevan päätöksen täytäntöönpanoa
- säilöönotto on tarpeellinen ulkomaalaisen henkilöllisyyden selvittämiseksi
- ulkomaalainen on syyllistynyt tai hänen epäillään syyllistyneen rikokseen ja säilöönotto on tarpeellinen maastapoistamispäätöksen valmistelun tai täytäntöönpanon turvaamiseksi
- ulkomaalainen on säilöön otettu uuden kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen lähinnä maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanon viivyttämiseksi tai häiritsemiseksi
- säilöönotto perustuu vastuuvaltion määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen 28 artiklaan
- ulkomaalaisen henkilökohtaiset ja muut olosuhteet huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että hän muodostaa uhkan kansalliselle turvallisuudelle

123 § Säilöön ottamisesta päättäminen:

Säilöön ottamisesta päättää poliisissa päällystään kuuluva virkamies.

129 a § Ulkomaalaisvalvonta:

Ulkomaalaisvalvonta tarkoittaa ulkomaalaislain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa ja laittoman maassa oleskelun torjuntaa.

Ulkomaalaisvalvontatoimenpiteen on oltava perusteltu suhteessa valvonnalla tavoiteltavaan päämäärään ja tehtävän kiireellisyyteen sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Ulkomaalaisvalvonnan tulee perustua:

- valvontaviranomaisen yleisiin tietoihin ja kokemukseen laittomasta maahantulosta ja oleskelusta
- tehtyihin havaintoihin tai saatuihin vihje- taikka analyysitietoihin.

Valvontatoimenpide ei saa perustua pelkästään tai ratkaisevassa määrin henkilön todelliseen tai oletettuun etniseen alkuperään.

129 b § Poliisin ja rajavartiolaitoksen tarkastusoikeus:

Poliisilla on ulkomaalaisvalvontaa varten perustellusta syystä oikeus saada ulkomaalaisen henkilöllisyyden, kansalaisuuden, maassaolo-oikeuden tai työnteko-oikeuden selvittämiseksi:

- saada valvonnan kohteelta tiedot ja tarkastaa tarvittavat asiakirjat hänen henkilöllisyydestään ja kansalaisuudestaan sekä oikeudestaan oleskella maassa ja tehdä työtä
- päästä tarkastuksen tekemiseksi julkisrauhan suojaamaan tilaan taikka muuhun paikkaan, tilaan tai kulkuneuvoon, johon ei ole yleistä pääsyä ja joka ei ole pysyvään asumiseen käytetty tila
- määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi tarkastuksen tekemiseksi kulkuneuvossa oleville
- saada ulkomaalaisia palvelukseen ottaneelta työnantajalta tiedot palveluksessaan olevista ulkomaalaisista ja heidän työnteko-oikeutensa perusteista sekä toimeksiantajalta tiedot, joiden perusteella toimeksiantaja on huolehtinut tämän lain mukaisista velvoitteistaan.

Tarkastuksen suorittajan on tarkastuksen kuluessa, mikäli mahdollista, kerrottava asianosaiselle, jota tarkastus välittömästi koskee, tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä.

Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta valvonnan kohteelle tai tarkastettavan tilan haltijalle kohtuutonta haittaa.

Tarkastuksen aloittamisesta ja sen perusteesta on ilmoitettava tilan haltijalle tai tämän edustajalle niin pian kuin mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta. Tarkastus voidaan tehdä, vaikka tilan haltija tai tämän edustaja ei ole paikalla tai tätä ei tavoiteta.

130 § Henkilöllisyyden todentaminen ja oleskelua koskevien tietojen antaminen:

Ulkomaalaisen on poliisin tai muun ulkomaalaisen asiaa käsittelevän viranomaisen kehotuksesta esitettävä matkustusasiakirjansa tai muulla luotettavalla tavalla todennettava henkilöllisyytensä.

Ulkomaalaisen on kutsusta saavuttava poliisin tai rajatarkastusviranomaisen luo taikka Maahanmuuttovirastoon antamaan tarvittavia tietoja oleskelustaan.

131 § Henkilötuntemerkkien ottaminen:

Poliisi saa henkilöllisyyden todentamiseksi, ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten ja valtion turvallisuuden suojaamiseksi ottaa sormenjäljet, valokuvan sekä muut henkilötuntemerkit ulkomaalaisesta:

- joka on hakenut turvapaikkaa tai oleskelulupaa toissijaisen suojelun tai tilapäisen suojelun perusteella
- joka on hakenut oleskelulupaa perhesiteen perusteella
- joka on saanut oleskeluluvan pakolaiskiintiössä Suomeen otettuna ulkomaalaisena
- joka on päätetty käännättää tai maasta karkottaa
- jonka henkilöllisyys on epäselvä

Edellä tarkoitettut henkilötuntemerkit tallennetaan poliisin ylläpitämään rekisteriin.

Edellä tarkoitettuja sormenjälkitietoja saa verrata poliisin henkilötietolain mukaisesti talletettuihin sormenjälkitietoihin ulkomaalaisrekisteriin kuuluviin hakemusasioiden osarekisteriin ja muukalaispassien ja pakolaisen matkustusasiakirjojen osarekisteriin talletettuihin sormenjälkitietoihin.

Lisäksi talletettavia sormenjälkitietoja saa maahantulon edellytysten selvittämiseksi verrata poliisiasiain tietojärjestelmän tuntemerkkitietojen sormenjälkiin niiltä osin kuin jo rekisteröidyt sormenjälkitiedot liittyvät rikokseen, josta ankarin säädetty rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

132 § Matkustusasiakirjan ottaminen viranomaisen haltuun:

Poliisi voi ottaa ulkomaalaisen esittämän tai ulkomaalaisen hallussa olevan väärän tai väärennetyn matkustusasiakirjan taikka väärän henkilötiedon antamiseen käytettäväksi aiotun matkustusasiakirjan haltuunsa.

Poliisi voi suorittaa henkilöntarkastuksen ulkomaalaisen hallussa olevan asiakirjan haltuun ottamiseksi. Henkilöntarkastus voidaan myös tehdä peruutetun muukalaispassin haltuun ottamiseksi.

142 § Pääsyn epääminen ja käännättäminen:

Pääsyn epäämisellä tarkoitetaan tässä laissa kolmannen maan kansalaisen maahantulon estämistä ulkorajalla.

Käännättämisellä tarkoitetaan tässä laissa:

- unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan tai näiden perheenjäsenen maahantulon estämistä ulkorajalla, jos perheenjäsen kuuluu unionin vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden piiriin
- kolmannen maan kansalaisen maahantulon estämistä ulkorajalla, kun hän on saapumassa maahan yli kolmeksi kuukaudeksi myönnetyllä oleskeluluvalla ja hän saapuu maahan ensimmäistä kertaa luvan voimassaoloaikana
- kolmannen maan kansalaisen maahantulon estämistä ulkorajalla, kun hän on saapumassa maahan toisen Euroopan unionin jäsenvaltion oleskeluluvalla tai kansallisella viisumilla, joka oikeuttaa

oleskelemaan Schengen-alueella yli kolmen kuukauden ajan, eikä hän ole Suomen määräämässä maahantulokiellossa

- ilman oleskelulupaa maahan saapuneen ulkomaalaisen maasta poistamista, jos hänelle ei maahan saapumisen jälkeen ole myönnetty oleskelulupaa tai oleskelulupakorttia taikka jos hänen oleskeluoikeuttaan ei ole maahan saapumisen jälkeen rekisteröity tässä laissa säädetyllä tavalla.

143 § Maasta karkottaminen:

Maasta karkottamisella tarkoitetaan tässä laissa ulkomaalaisen maasta poistamista silloin, kun:

- ulkomaalainen oleskelee maassa Suomen viranomaisen myöntämällä määräaikaisella tai pysyvällä oleskeluluvalla
- ulkomaalainen oleskelee maassa ja hänen oleskelunsa on rekisteröity tässä laissa mainitulla tavalla; taikka
- ulkomaalainen oleskelee edelleen maassa sen jälkeen, kun hänen oleskelulupansa, rekisteröity oleskelunsa tai oleskelulupakorttinsa ei ole enää voimassa.

148 § Käännyttämisen perusteet:

Ulkomaalainen voidaan käännyttää, jos:

- hän ei täytä maahantulon edellytyksiä
- hän kieltäytyy antamasta tarpeellisia tietoja henkilöllisyydestään tai matkastaan taikka antaa tahallaan näistä vääriä tietoja
- hän on viisumia tai oleskelulupaa hakiessaan antanut tahallaan henkilöllisyyttään tai matkaansa koskevia, viisumin tai oleskeluluvan myöntämiseen vaikuttaneita vääriä tietoja
- hän on lyhyen Suomessa oleskelunsa aikana saattanut itsensä kykenemättömäksi huolehtimaan itsestään
- hänen voidaan perustellusta syystä epäillä hankkivan tuloja epärehellisin keinoin
- hänen voidaan perustellusta syystä epäillä myyvän seksuaalipalveluja
- hän on ilman rajanylityslupaa ylittänyt rajan rajanylityspaikan ulkopuolelta tai rajanylityspaikan kautta aikana, jolloin rajanylityspaikka on ollut suljettu
- hänen voidaan tuomitun vankeusrangaistuksen perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä syyllistyvän rikokseen, josta on Suomessa säädetty vankeusrangaistus, tai epäillä syyllistyvän toistuvasti rikoksiin
- hänet on tuomittu rikoksesta rangaistukseen Suomessa oleskelunsa aikana
- hänen voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta tai Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavaan toimintaan
- on tehty häntä koskeva kolmansien maiden kansalaisia koskeva maastapoistamispäätös

Käännyttää voidaan myös ilman oleskelulupaa maahan tullut ulkomaalainen, jonka oleskelu Suomessa edellyttäisi viisumia tai oleskelulupaa, mutta joka ei ole sitä hakenut tai jolle ei ole sitä myönnetty.

149 § Maasta karkottamisen perusteet:

Maasta voidaan karkottaa oleskeluluvalla oleskellut ulkomaalainen:

- joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa
- jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin
- joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle
- joka on ryhtynyt taikka jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syytä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan.

Maasta voidaan karkottaa myös ulkomaalainen, joka on jätetty syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta.

Pakolaista ei saa karkottaa, jos perusteena on vain oleskeluluvan puuttuminen. Pakolaista ei saa karkottaa kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, johon nähden hän on edelleen kansainvälisen suojelun tarpeessa. Pakolaisen saa karkottaa vain valtioon, joka suostuu ottamaan hänet vastaan.

Ulkomaalainen, jolle on Suomessa myönnetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, voidaan karkottaa maasta vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan. Jos karkotettavalla on pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvassa olevan merkinnän ja merkinnässä mainitulta jäsenvaltiolta pyydetyn vahvistuksen mukaisesti, hänet on karkotettava kyseiseen jäsenvaltioon.

149 b § Vaatimus siirtyä toiseen jäsenvaltioon:

Kolmannen maan kansalaista, joka oleskelee maassa laittomasti tai jonka oleskelulupahakemus on hylätty ja jolla on toisen Euroopan unionin jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva oleskelulupa tai muu oleskeluun oikeuttava lupa, on vaadittava siirtymään välittömästi kyseisen toisen jäsenvaltion alueelle. Jos kolmannen maan kansalainen ei noudata tätä vaatimusta tai jos hänen välitön poistumisensa on tarpeen yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vuoksi, päätetään hänen maasta poistamisestaan.

151 § Poliisi ja rajatarkastusviranomaisen:

Poliisin on ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaalaisen pääsyn epäämiseksi, käännättämiseksi, maasta karkottamiseksi tai esitettävä vaatimus siirtyä toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, jos hän ei täytä maahantulon tai maassa oleskelun edellytyksiä.

Poliisi voi päättää käännättämisestä kolmen kuukauden kuluessa ulkomaalaisen maahantulosta. Tätä myöhemmin poliisin on tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys ulkomaalaisen käännättämiseksi tai maasta karkottamiseksi, jollei Maahanmuuttovirasto ole jo ryhtynyt toimenpiteisiin ulkomaalaisen maasta poistamiseksi. Kolmen kuukauden aikarajasta riippumatta poliisi voi päättää käännättämisestä myös siinä tapauksessa, että kolmannen maan kansalainen ei ole noudattanut vaatimusta siirtyä toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon.

Poliisi tai voi määrätä ulkomaalaiselle maahantulokiellon enintään kahdeksi vuodeksi evätessään maahantulon tai käännnyttäessään hänet tai silloin, kun ulkomaalainen ei ole poistunut maasta hänelle tarkoitettua vapaaehtoista paluuta varten määrätyn ajan kuluessa.

Poliisin on tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys ulkomaalaisen pääsyn epäämiseksi tai käännnyttämiseksi, jos sillä itsellään ei ole toimivaltaa käännnyttämiseen tai jos se arvioi, että ulkomaalaiselle tulisi määrätä maahantulokiello kahta vuotta pidemmäksi ajaksi. Poliisi voi tehdä Maahanmuuttovirastolle esityksen ulkomaalaisen käännnyttämiseksi myös, jos asialla on merkitystä muissa samankaltaisissa tapauksissa.

Poliisi voi käännnyttämisen ja maasta karkottamisen yhteydessä tehdä maasta poistettavan henkilön matkustusasiakirjaan maasta poistamista koskevia tarpeellisia merkintöjä. Merkintöjä ei kuitenkaan tehdä, jos on aihetta olettaa, että niistä aiheutuisi maasta poistettavalle henkilölle vakavaa haittaa.

Poliisi myöntää maasta poistettavalle palauttamista varten laittomasti oleskelevien palauttamista varten tarkoitettua eurooppalaisen matkustusasiakirjan.

177 § Saattajat:

Poliisi voi pannessaan ulkomaalaisen maasta poistamista täytäntöön asettaa tarvittavan määrän saattajia, jos liikennevälineen turvallisuus tai maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpano sitä edellyttää. Saattaja voidaan asettaa myös, jos ulkomaalainen poistuu maasta vapaaehtoisesti ilman päätöstä maasta poistamisesta. Ulkomaalaisen kuljetuksesta vastaava liikenteenharjoittaja voi esittää pyynnön saattajan asettamiseksi.

212 § Valvonta:

Poliisi valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

TYÖTURVALLISUUSLAKI (738/2002)

8 § Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite:

Työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon

- työhön
- työolosuhteisiin
- muuhun työympäristöön
- työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat

Huolehtimisvelvollisuuden laajuutta rajaavina tekijöinä otetaan huomioon epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet, joihin työnantaja ei voi vaikuttaa, ja poikkeukselliset tapahtumat, joiden seurauksia ei olisi voitu välttää huolimatta kaikista aiheellisista varotoimista.

Työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita:

- vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään
- vaara- ja haittatekijät poistetaan tai, jos tämä ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla
- yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä
- tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen otetaan huomioon

Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyteen.

Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa.

9 § Työsuojelun toimintaohjelma:

Työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi ja työntekijöiden työkyvyn ylläpitämiseksi tarpeellista toimintaa varten ohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset (*työsuojelun toimintaohjelma*).

Toimintaohjelmasta johdettavat tavoitteet turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi sekä työkyvyn ylläpitämiseksi on otettava huomioon työpaikan kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa ja niitä on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa.

10 § Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi:

Työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava

- työstä
- työajoista
- työtilasta
- muusta työympäristöstä
- työolosuhteista

aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, jos niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Tällöin on otettava huomioon:

- tapaturman ja muu terveyden menettämisen vaara
- esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet
- työntekijän ikä, sukupuoli, ammattitaito ja muut hänen henkilökohtaiset edellytyksensä
- työn kuormitustekijät
- mahdollinen lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara
- muut vastaavat seikat

Työnantajalla tulee olla hallussaan haitta- ja vaaratekijöiden selvitys ja arviointi. Selvitys ja arviointi on tarkistettava olosuhteiden olennaisesti muuttuessa ja se on muutenkin pidettävä ajan tasalla.

11 § Erityistä vaaraa aiheuttava työ:

Jos työn vaarojen arviointi osoittaa, että työstä saattaa aiheutua erityistä tapaturman tai sairastumisen vaaraa, tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä tai tällaisen työntekijän välittömässä valvonnassa muu työntekijä. Muiden henkilöiden pääsy vaara-alueelle on tarpeellisin toimenpitein estettävä.

Jos työstä tai työolosuhteista saattaa aiheutua raskaana olevalle työntekijälle tai sikiölle erityistä vaaraa, eikä vaaratekijää voida poistaa, työnantajan on pyrittävä siirtämään työntekijä raskauden ajaksi tälle sopiviin työtehtäviin.

14 § Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus:

Työnantajan on annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä sekä huolehdittava siitä, että työntekijän ammatillinen osaaminen ja työkokemus huomioon ottaen:

- työntekijä perehdytetään riittävästi
  - työhön
  - työpaikan työolosuhteisiin
  - työmenetelmiin
  - työssä käytettäviin työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön
  - turvallisiin työtapoihin erityisesti ennen uuden työn tai tehtävän aloittamista tai työtehtävien muuttuessa sekä ennen uusien työvälineiden käyttöön ottamista
- työntekijälle annetaan opetusta ja ohjausta työn haittojen ja vaarojen estämiseksi sekä työstä aiheutuvan turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi
- työntekijälle annetaan opetusta ja ohjausta
  - säätö-, puhdistus-, huolto- ja korjaustöiden
  - häiriö- ja poikkeustilanteiden varalta
- työntekijälle annettua opetusta ja ohjausta täydennetään tarvittaessa

15 § Henkilönsuojainten, apuvälineiden ja muiden laitteiden varaaminen käyttöön:

Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön erikseen säädetyt vaatimukset täyttävät ja tarkoituksenmukaiset henkilönsuojaimet, jollei tapaturman tai sairastumisen vaaraa voida välttää tai riittävästi rajoittaa työhön tai työolosuhteisiin kohdistuvilla toimenpiteillä.

Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön apuväline tai muu varuste, silloin kun työn luonne, työolosuhteet tai työn tarkoituksenmukainen suorittaminen sitä edellyttävät ja se on välttämätöntä tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi.

18 § Työntekijän yleiset velvollisuudet:

Työntekijän on noudatettava työnantajan toimivaltansa mukaisesti antamia määräyksiä ja ohjeita. Työntekijän on muutoinkin noudatettava työnsä ja työolosuhteiden edellyttämää turvallisuuden ja terveellisuuden ylläpitämiseksi tarvittavaa järjestystä ja siisteyttä sekä huolellisuutta ja varovaisuutta.

Työntekijän on myös kokemuksensa, työnantajalta saamansa opetuksen ja ohjauksen sekä ammattitaitonsa mukaisesti työssään huolehdittava käytettävissään olevin keinoin niin omasta kuin muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä.

Työntekijän on työpaikalla vältettävä sellaista muihin työntekijöihin kohdistuvaa häirintää ja muuta epäasiallista kohtelua, joka aiheuttaa heidän turvallisuudelleen tai terveydelleen haittaa tai vaaraa.

19 § Vikojen ja puutteellisuuksien poistaminen ja niistä ilmoittaminen:

Työntekijän on viipymättä ilmoitettava työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle

- työolosuhteissa
- työmenetelmissä
- koneissa
- muissa työvälaineissa
- henkilönsuojaimissa
- muissa laitteissa

havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle. Työntekijän on kokemuksensa, työnantajalta saamansa opetuksen ja ohjauksen sekä ammattitaitonsa mukaisesti ja mahdollisuuksiensa mukaan poistettava havaitsemansa ilmeistä vaaraa aiheuttavat viat ja puutteellisuudet. Työntekijän on tehtävä edellä tarkoitettu ilmoitus myös siinä tapauksessa, että hän on poistanut tai korjannut kyseisen vian tai puutteellisuuden.

Työnantajan tulee puolestaan kertoa ilmoituksen tehneelle työntekijälle ja työsuojeluvaltuutetulle, mihin toimenpiteisiin esille tulleessa asiassa on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä.

20 § Henkilönsuojainten käyttö ja soveltuva työvaatetus:

Työntekijän tulee huolellisesti ja ohjeiden mukaisesti käyttää ja hoitaa työnantajan hänelle antamia henkilönsuojaimia ja muita varusteita. Työntekijän on työssään käytettävä sellaista asianmukaista vaatetusta, josta ei aiheudu tapaturman vaaraa.

21 § Työvälineiden ja vaarallisten aineiden käyttö:

Työntekijän tulee työnantajalta saamiensa käyttö- ja muiden ohjeiden mukaisesti sekä muutenkin ammattitaitonsa ja työkokemuksensa mukaisesti käyttää oikein koneita, työvälineitä ja muita laitteita sekä niissä olevia turvallisuus- ja suojalaitteita. Vaarallisten aineiden käytössä ja käsittelyssä työntekijän on noudatettava turvallisuusohjeita.

23 § Työntekijän työstä pidättäytyminen:

Jos työstä aiheutuu vakavaa vaaraa työntekijän omalle tai muiden työntekijöiden hengelle tai terveydelle, työntekijällä on oikeus pidättäytyä tällaisen työn tekemisestä.

Työstä pidättäytymisestä on ilmoitettava työnantajalle tai tämän edustajalle niin pian kuin mahdollista. Oikeus pidättäytyä työnteosta jatkuu, kunnes työnantaja on poistanut vaaratekijät tai muutoin huolehtinut siitä, että työ voidaan suorittaa turvallisesti.

Työstä pidättäytyminen ei saa rajoittaa työnteokoa laajemmalti kuin työn turvallisuuden ja terveellisyyden kannalta on välttämätöntä. Työstä pidättäytyessä on huolehdittava siitä, että pidättäytymisestä mahdollisesti aiheutuva vaara on mahdollisimman vähäinen.

Jos työntekijä tämän pykälän mukaisesti pidättäytyy työstä, hän ei ole velvollinen korvaamaan työstä pidättäytymisestä aiheutuvaa vahinkoa.

27 § Väkivallan uhka:

Työssä, johon liittyy ilmeinen väkivallan uhka, työ ja työolosuhteet on järjestettävä siten, että väkivallan uhka ja väkivaltatilanteet ehkäistään mahdollisuuksien mukaan ennakolta. Tällöin työpaikalla on oltava väkivallan torjumiseen tai rajoittamiseen tarvittavat asianmukaiset turvallisuusjärjestelyt tai -laitteet sekä mahdollisuus avun hälyttämiseen.

Tällaista työtä ja työpaikkaa varten työnantajan on laadittava menettelytapaohjeet, joissa ennakolta kiinnitetään huomiota uhkaavien tilanteiden hallintaan ja toimintatapoihin, joilla väkivaltatilanteen vaikutukset työntekijän turvallisuuteen voidaan torjua tai rajoittaa. Tarvittaessa on tarkistettava turvallisuusjärjestelyjen ja -laitteiden toimivuus.

LAKI POLIISIN SÄILYTTÄMIEN HENKILÖIDEN KOHTELUSTA (841/2006)

2:2 § Vapaudenmenetyksestä ilmoittaminen:

Tutkintavangille on varattava tilaisuus ilmoittaa läheiselleen tai muulle henkilölle vapaudenmenetyksestään.

Pidätetyn ja kiinni otetun vapaudenmenetyksestä on ilmoitettava ilman aiheetonta viivästystä pidätetyn ja kiinni otetun osoituksen mukaan hänen läheiselleen tai muulle henkilölle. Ilmoitusta ei saa ilman erityistä syytä tehdä vastoin pidätetyn tai kiinni otetun tahtoa. Jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämisen merkittävän vaarantumisen estämiseksi, ilmoittamista pidättämisestä voidaan päällystöön kuuluvan poliisimiehen päätöksellä lykätä enintään kaksi vuorokautta kiinniottamisesta ja ilmoittamista kiinniottamisesta voidaan lykätä tai se voidaan jättää tekemättä.

Alle 18-vuotiaan vapaudenmenetyksestä on ilmoitettava ilman aiheetonta viivästystä hänen huoltajalleen, jollei ilmoittaminen ole lapsen edun vastaista, sekä sosiaaliviranomaiselle. Huoltajalle ilmoittamisen lykkäämiseen ja tekemättä jättämiseen sovelletaan lisäksi, mitä edellä säädetään.

2:3 § Säännöksistä ja säilytystilan oloista tiedottaminen:

Vapautensa menettäneelle on viipymättä hänen saavuttuaan säilytystilaan tiedotettava sen oloista sekä vapautensa menettäneiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Tietoja on oltava saatavana yleisimmin käytetyillä kielillä säilytystilassa olevien vapautensa menettäneiden tarpeiden mukaan.

Ulkomaiselle vapautensa menettäneelle on tiedotettava mahdollisuudesta olla yhteydessä kotimaansa edustustoon. Ulkomaiselle vapautensa menettäneelle on mahdollisuuksien mukaan annettava tulkitsemisapua. Viittomakieltä käyttävälle tai vammaisuuden vuoksi tulkitsemisapua tarvitsevalle vapautensa menettäneelle on annettava tarpeellista tulkitsemis- ja käänösapua.

Vapautensa menettäneiden saatavilla on oltava kokoelma vapautensa menettäneitä koskevista säännöksistä.

Vapautensa menettäneellä on oikeus pitää koko vapaudenmenetyksen ajan hallussaan hänelle esitutkintalain nojalla annettu kirjallinen ilmoitus hänen oikeuksistaan.

2:4 § Tulotarkastus ja tietojen rekisteröinti:

Säilytystilaan saapunut vapautensa menettänyt on tarkastettava todistajan läsnä ollessa (*tulotarkastus*). Tulotarkastus käsittää henkilöllisyyden toteamisen ja kirjaamisen, vapautensa menettäneen mukana olevan omaisuuden luetteloinnin ja tarkastamisen sekä tarvittaessa vaatteiden vaihdon.

2:5 § Päätösvalta:

Säilytystilaan ottamisesta ilmoittamisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies.

LAKI PÄIHITYNEIDEN KÄSITTELYSTÄ (461/1973)

2 §:

Päihtymyksen vuoksi kiinniotettu henkilö, joka ei käyttäytymisellään aiheuta vaaraa muiden henkilöiden turvallisuudelle, on poliisin toimitettava päihtyneiden selviämisasemalle tai muuhun hoitopaikkaan, jollei päihtyneestä voida huolehtia muulla tavoin.

Väkivaltaisesti käyttäytyvä tai väkivaltaiseksi tiedetty päihtynyt sekä päihtynyt, jota ei muusta syystä voida toimittaa selviämisasemalle tai hoitopaikkaan, on otettava poliisin säilytystilaan.

Jos päihtyneen terveydentila antaa siihen aiheutta, hänet on viipymättä toimitettava sairaalahoitoon tai ryhdyttävä muuhun hänen tilansa vaatimaan toimenpiteeseen.

3 §:

Päihtynyt voidaan ottaa säilöön, jos hänen pitämisensä säilössä on hänen päihtymysasteensa ja terveydentilansa sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen huomioon ottaen tarpeen. Säilönottamisesta selviämisasemalle ja muuhun hoitopaikkaan päättää sen toiminnasta vastuussa oleva henkilö ja ottamisesta poliisin säilytystilaan poliisimies.

4 §:

Kiinni otetun on annettava poistua heti, kun kiinnioton tarve on lakannut, kuitenkin viimeistään 12 tunnin kuluttua kiinniottamisesta.

Henkilö, jota ei kello 20 mennessä ole päästetty säilöstä, voidaan edellä mainitun estämättä pitää säilössä seuraavaan aamuun kuitenkin enintään kello 8 saakka, jos siihen asunnon tai yösijan puuttumisen vuoksi tai muusta syystä on erityistä aihetta.

Säilössäpitämisestä selviämisasemalla ja muussa hoitopaikassa päättää asianomainen sen toiminnasta vastaava henkilö ja poliisin säilytystilassa asianomainen poliisimies.

PELASTUSLAKI (379/2011)

41 § Palontutkinta:

Pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, pelastusviranomaisen on ilmoitettava asiasta poliisille. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista.

Poliisin on toimitettava poliisitutkinta palonsyyn selvittämiseksi sellaisissa tulipaloissa, joista seurauksena on ollut henkilön kuolema, vakava henkilövahinko tai huomattava omaisuusvahinko.

46 § Yhteistyö pelastustoiminnassa:

Valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Edellä säädetyssä tarkoituksessa poliisi huolehtii kadonneiden etsinnästä maa-alueilla ja sisävesillä, vaara-alueiden eristämisestä ja muista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvista tehtävistä onnettomuuspaikalla.

49 § Velvollisuus antaa virka- ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille

Sen lisäksi mitä edellä säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa, valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä metsäkeskukset ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua.

Poliisi on lisäksi velvollinen antamaan virka-apua, joka on tarpeen palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittamiseksi, onnettomuusvaaran estämiseksi sekä tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

TUPAKKALAKI (549/2016)

9 § Muiden viranomaisten tehtävät:

Poliisi valvoo tässä laissa säädettyjen tupakointikieltojen ja –rajoitusten noudattamista yleisissä tilaisuuksissa.

74 § Yleiset tupakointikiellot:

Tupakoida ei saa:

- rakennuksen, kulkuneuvon tai muun vastaavan paikan sisätiloissa, jotka ovat yleisön tai työntekijöiden käytettävissä taikka elinkeinotoiminnassa tuotettujen tai julkisten palvelujen tarjoamista varten asiakkaiden käytettävissä
- ulkotiloissa järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa tai katsomoissa taikka muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan
- päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten ulkotiloissa

Tupakoida ei myöskään saa yksityisessä käytössä olevan kulkuneuvon sisällä, kun siellä oleskelee alle 15-vuotias. Kielto ei koske kulkuneuvossa olevaa asuintilaa.

Savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa.

82 § Viranomaisten ilmoitukset:

Poliisin on tarvittaessa ilmoitettava alkoholilain mukaiselle lupaviranomaiselle tupakointitilaa koskevien säännösten rikkomisesta ja rakennusvalvontaviranomaiselle tupakointitilan rakentamista, kunnossapitoa tai korjaus- ja muutostyötä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta.

98 § Myyntirikkomuksista ilmoittaminen kunnalle:

Poliisin on ilmoitettava myyntiluvan myöntäneelle kunnalle tietoonsa tulleista, tämän lain vastaisista menettelyistä, jos ne voivat olla perusteena vähittäismyyntiluvan peruuttamiselle. Kunnalle on myös ilmoitettava poliisin toimista asiassa.

119 § Hävittäminen:

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa todisteellisesti hävittää tai hävityttää sellaisen tupakkatuotteen, poltettavaksi tarkoitetun kasviperäisen tuotteen, sähkösavukkeen tai nikotiininesteen päällyksineen, joka voidaan takavarikoida, koska on syytä olettaa, että se julistetaan menetetyksi, ja jolla ei ole sanottavaa myynti- tai käyttöarvoa.

RIKOSVAHINKOLAKI (1204/2005)

4 § Henkilövahingon kärsineelle suoritettavat korvaukset:

Henkilövahingon kärsineelle suoritetaan korvaus:

- tarpeellisista sairaanhoitokustannuksista ja muista tarpeellisista kuluista
- ansionmenetyksestä
- kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta
- pysyvästä haitasta

Henkilövahingon kärsineelle suoritetaan lisäksi kohtuullinen korvaus henkilövahingon yhteydessä vahingoittuneista vaatteista ja muista henkilökohtaisista käyttöesineistä.

Sairaanhoitokustannuksina korvataan myös sairaanhoitoon välittömästi liittyvästä lääkinnällisestä kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset.

9 § Kärsimyksen korvaaminen:

Loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä suoritetaan korvaus sille:

- jonka seksuaalista itsemääräämisoikeutta on rikoksella loukattu tai jonka vapautta muuten on rikoksella loukattu
- jonka henkilökohtaista koskemattomuutta on erityisen vakavasti loukattu tapon, murhan tai surman yrityksellä, törkeällä pahoinpitelyllä tai sen yrityksellä taikka muulla näihin rinnastettavalla rikoksella.

18 § Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen:

Jos asiaa on käsitelty tuomioistuimessa, korvataan sille, jolle on aiheutunut tämän lain nojalla korvattavaa vahinkoa, siltä osin kuin harkitaan kohtuulliseksi, kulut tarpeellisista toimenpiteistä, joihin hän on ryhtynyt saadakseen oikeutensa vahingonkorvaukseen vahvistetuksi.

23 § Rikosilmoitus ja tuomioistuinkäsittely:

Jos vahinkoa kärsinyt ei ole ilmoittanut rikoksesta poliisille eikä poliisi ole saanut siitä muutenkaan tietää, korvausta suoritetaan vain erityisestä syystä. Korvauksen suorittamista ei kuitenkaan estä se, että asianomistaja ei ole vaatinut rikokseen syyllistyneelle rangaistusta tai että hän on peruuttanut rangaistusvaatimuksensa.

Jos asiaa on käsitelty tuomioistuimessa, korvausta ei suoriteta vahinkoa kärsineelle, joka on laiminlyönyt, mitä hänen kohtuudella olisi pitänyt tehdä saadakseen oikeutensa vahingonkorvaukseen tuomiolla vahvistetuksi.

TUTKINTAVANKEUSLAKI (768/2005)

1:3 § Tutkintavankeuden tarkoitus:

Tutkintavankeuden tarkoituksena on turvata rikoksen esitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen täytäntöönpano sekä estää rikollisen toiminnan jatkaminen.

2:1 § Tutkintavangin sijoittaminen:

Rikoksen johdosta vangittu henkilö on viipymättä vietävä syyteasiaa käsittelevää tuomioistuinta lähimpänä sijaitsevaan tutkintavankilana toimivaan vankilaan tai erityisestä syystä muuhunkin tutkintavankilana toimivaan vankilaan. Tutkintavankia ei saa sijoittaa avolaitokseen.

Vangitsemisesta päättävä tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen esityksestä päättää, että tutkintavanki sijoitetaan poliisin ylläpitämään tutkintavankien säilytystilaan, jos se on välttämätöntä tutkintavangin erillään pitämiseksi, turvallisuussyistä tai rikoksen selvittämiseksi. Tutkintavankia ei saa tällöinkään pitää poliisin säilytystilassa seitsemää vuorokautta pidempää aikaa, ellei siihen ole poikkeuksellisen painavaa, tutkintavangin turvallisuuteen, rikoksen esitutkintaan tai vaikeuttamisvaarasta aiheutuvaa, erillään pitämiseen liittyvää syytä.

Jos tutkintavanki sijoitetaan poliisin ylläpitämään säilytystilaan, sijoittamista koskeva asia ja sen perusteet on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi yhdessä vangitsemisasian kanssa vangitsemisasian uudelleen käsittelyn yhteydessä. Tutkintavanki voi saattaa poliisin säilytystilassa säilyttämisen tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi myös erikseen.

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on saatettava asia tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos tutkintavankia on säilytettävä säilytystilassa yli seitsemän vuorokautta. Tutkintavangin saattaessa asian erikseen tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi ja pidättämiseen oikeutetun virkamiehen saattaessa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi säilyttämisen kestäessä yli seitsemän vuorokautta noudatetaan vangitsemisasian uudelleen käsittelyn menettelyä.

LAKI LIIKENTEEEN PALVELUISTA (320/2017)

II 3:13 § Ammattipätevyyden osoittaminen:

Ammattipätevyys osoitetaan kuljettajan ammattipätevyyskortilla tai ajokorttiin tehtävällä merkinnällä ammattipätevyydestä.

Kuljettajan on pidettävä ammattipätevyyden osoittava asiakirja ajaessaan mukana ja vaadittaessa esitettävä se poliisille. Poliisi voi keskeyttää ajon, jollei asiakirja ole mukana eikä ammattipätevyys ole muutoinkaan todennettavissa. Ajon jatkaminen voidaan sallia, jos kuljettajan henkilöllisyys voidaan luotettavasti todeta. Kuljettaja voidaan velvoittaa todentamaan pätevyytensä poliisille määräajassa.

II 4:1 § Määritelmiä:

Tässä luvussa tarkoitettuja tieliikenteen sosiaalilainsäädännön ja yrittäjäkuljettajan työajan valvontaviranomaisia ovat poliisi, Tulli, rajavartiolaitos ja työsuojeluviranomainen.

IV 1:3 § Poliisi, Tulli ja rajavartiolaitos tieliikennettä valvovina viranomaisina:

Poliisi, Tulli ja rajavartiolaitos valvovat omalla tehtäväalueellaan tämän lain noudattamista.

IV 2:4 § Eräiden muiden viranomaisten tehtävät:

Sen lisäksi, mitä tehtäviä poliisilla on EU:n tavaraliikennelupa-asetuksen ja EU:n kansainvälistä linja-autoliikennettä koskevan asetuksen nojalla, poliisilla on oikeus tarkastaa tässä laissa ja tässä laissa tarkoitettua toimintaa koskevissa EU-asetuksissa kuljetuksen suorittamiseksi edellytetyt asiakirjat, jos tiedot eivät ole saatavissa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Poliisi voi keskeyttää kuljetuksen, jos edellä tarkoitetut asiakirjat tai tiedot eivät ole saatavissa, jollei ole erityistä syytä sallia kuljetuksen jatkamista.

Poliisin on viipymättä ilmoitettava salassapitosäännösten estämättä Liikenne- ja viestintävirastolle tiedossaan olevista seikoista, jotka voivat johtaa henkilö- tai tavaraliikenneluvan peruuttamiseen tai huomautuksen taikka varoituksen antamiseen.

IV 2:6 § Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudattamisen pakkokeinot:

Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että tieliikenteen sosiaalilainsäädäntöä on rikottu, poliisi voi toimittaa pakkokeinolaissa tarkoitetun yleisen kotietsinnän tai paikanetsinnän ajoneuvossa taikka ajopiirturin levyjen, kuljettajakortin tai ajopäiväkirjan todennäköisessä säilytyspaikassa levyn, kortin tai ajopäiväkirjan taikka muiden todisteasiakirjojen löytämiseksi sen estämättä, mitä pakkokeinolain 8 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 4 §:ssä säädetään.

Jos on perusteltua syytä epäillä, että kuljettaja on rikkonut ajoaikoja, taukoja tai lepoaikoja koskevia ajo- ja lepoaika-asetuksen tai ajopiirturiasetuksen säännöksiä tai AETR-sopimuksen määräyksiä, poliisi voi estää kuljettajaa jatkamasta ajoa, kunnes säädetty tai määrätty tauko tai lepoaika on pidetty. Poliisi voi myös estää kuljettajaa jatkamasta ajoa, jos kuljettaja ei esitä valvontaviranomaiselle ajopiirturiasetuksen 36 artiklassa tai AETR-sopimuksen 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

VI 2:3 Taksinkuljettajan ajoluvan peruuttaminen määräajaksi, väliaikaisesti tai toistaiseksi ja poliisin antama varoitus:

Poliisi päättää taksinkuljettajan ajoluvan peruuttamisesta määräajaksi, väliaikaisesti tai toistaiseksi. Poliisi vastaa myös ajoluvan haltijan ajoterveydentilan ja ajokyvyn valvonnasta ja voi siihen liittyen päättää tästä valvonnasta aiheutuvista toimenpiteistä siten kuin tässä laissa säädetään.

Jos taksinkuljettajan ajoluvan haltija on syyllistynyt luvan saamisen estävään tekoon, poliisi peruuttaa ajoluvan määräajaksi, vähintään kahdeksi kuukaudeksi tai enintään viideksi vuodeksi. Määräajan pituudesta

määrättäessä otetaan huomioon erityisesti peruuttamisen perusteena olevan teon tai tekojen vakavuus ja teko-olosuhteet.

Jos on todennäköistä, että taksinkuljettajan ajoluvan haltija on syyllistynyt II osan 3 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen, ja matkustajien turvallisuus sitä edellyttää, poliisi voi peruuttaa ajoluvan väliaikaisesti.

Jos taksinkuljettajan ajoluvan haltija määrätään ajokieltoon toistaiseksi tai jos hän ei enää täytä ajoluvan terveysvaatimuksia, poliisi peruuttaa hänen ajolupansa toistaiseksi.

Taksinkuljettajan ajolupa on luovutettava poliisille, kun ajolupa peruutetaan. Määräajaksi peruutettu ajolupa palautetaan haltijalleen määräajan päätyttyä. Jos ajolupa peruutetaan toistaiseksi, ajoluvan palauttamisen edellytyksenä on, että ajoluvan haltija osoittaa peruuttamisperusteen poistuneen. Ajolupaa ei kuitenkaan palauteta, jos sen voimassaolo on päättynyt. Ennen ajoluvan palauttamista luvanhaltijan sopivuus on arvioitava uudelleen II osan 3 luvun 1 §:n mukaisesti. Mainitun pykälän 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista teoista otetaan huomioon ne, jotka ovat tulleet lupaviranomaisen tietoon ajoluvan peruuttamisen jälkeen.

Poliisi voi antaa varoituksen ajoluvan määräaikaisen peruuttamisen sijaan, jos ajoluvan peruuttamista on pidettävä kohtuuttomana seuraamuksena, eikä teon ole katsottava osoittavan piittaamattomuutta taksinkuljettajan vastuista ja velvollisuuksista tai yleensä säännösten ja määräysten noudattamisesta taikka hänelle aiemmin määrätystä seuraamuksista.

LAKI PYSÄKÖINNINVALVONNASTA (727/2011)

10 § Toimivaltaiset viranomaiset:

Poliisi huolehtii pysäköintiä ja pysäyttämistä sekä joutokäyntiä koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta sekä pysäköintivirhemaksujen ja muiden tässä laissa säädettyjen seuraamusten määräämisestä.

Poliisilaitoksen päällikkö tai hänen määräämänsä laitoksen päällystöön kuuluva poliisimies johtaa ja valvoo 1 momentissa tarkoitettua toimintaa ja toimii pysäköinninvalvojana. Pysäköinninvalvoja huolehtii myös tässä laissa tarkoitettujen päätösten ja niiden tehneiden viranhaltijoiden luetteloon merkitsemisestä ja antaa tarvittaessa tietoja niistä.

LAKI AJONEUVOJEN SIIRTÄMISESTÄ (828/2008)

4 § Velvollisuus siirtää ajoneuvo onnettomuuspaikalta:

Jos ajoneuvon sijainnista aiheutuu vaaraa liikenneturvallisuudelle, poliisi on velvollinen viipymättä siirtämään ajoneuvon.

5 § Siirto pysäköimistä koskevan säännöksen perusteella:

Jos ajoneuvon pysäköinnistä aiheutuu vaaraa liikenneturvallisuudelle, poliisi on velvollinen viipymättä siirtämään ajoneuvon. Jos pysäköinti aiheuttaa huomattavaa haittaa tien käytölle, poliisi, voi toimittaa lähi- tai varastosiirron viipymättä.

Jos ajoneuvo on pysäköity pelastuslain vastaisesti pelastustielle, poliisi voi toimittaa ajoneuvon lähi- tai varastosiirron viipymättä.

RAJAVARTIOLAKI (578/2005)

21 § Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeelliset poliisin toimenpiteet:

Rajavartiolaitos voi yksittäistapauksessa päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä suorittaa sellaisia kiireellisiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia 33 §:ssä tarkoitettuja poliisin toimenpiteitä, joita poliisi ei voi viipymättä suorittaa.

Rajavartiomies voi kohtaamassaan asiassa suorittaa 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen ilman poliisin pyyntöäkin, jos toimenpidettä ei voida viivyttää terveydelle tai omaisuudelle vaaraa aiheuttamatta. Toimenpiteestä on viipymättä ilmoitettava poliisille. Toimenpiteestä on poliisimiehen pyynnöstä luovuttava tai jo aloitettu toimenpide on keskeytettävä.

Rajavartiomies voi ennalta suunnitellussa, tarkoituksenmukaisena pidettävässä rajavartiomiehen ja poliisimiehen yhteispartioinnissa partiointialueella suorittaa välttämättömiä poliisin toimenpiteitä poliisin johdolla tapahtuvassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tehtävässä.

22 § Terrorismintorjunta ja muut erityistilanteet:

Rajavartiolaitos voi päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä antaa poliisin käyttöön kalustoa, henkilöitä ja erityisasiantuntijapalveluja, jos se on erityisen uhan vuoksi välttämätöntä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen torjumiseksi, vaarallisen henkilön kiinniottamiseksi, kokoontumisellaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavan tai liikenteelle esteenä oikeudettomasti olevan väkijoukon hajottamiseksi taikka rikoksilta ja häiriöiltä suojaamiseksi.

33 § Rajavartiomiehen toimivaltuudet poliisitehtävissä:

Rajavartiomiehellä on 21 §:ssä tarkoitetuissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisissa poliisitehtävissä, 22 §:ssä tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten torjumiseksi ja erityistilanteiden hoitamiseksi, Prüm- ja Atlas -yhteistyössä sekä merenkulun turvatoimilaissa tarkoitettussa Rajavartiolaitokselle kuuluvassa tehtävässä poliisilain 2 ja 3 luvussa tarkoitettut toimivaltuudet sekä oikeus 5 luvun 17 §:n 5 momentissa tarkoitettuun tekniseen kuunteluun ja 19 §:n 5 momentissa tarkoitettuun tekniseen katseluun, jollei päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja niitä rajoita.

77 § Rajavartiolaitoksen antama virka-apu ja tuki:

Rajavartiolaitoksen antamasta avusta poliisille ja Tullille säädetään poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa.

Rajavartiolaitos on velvollinen antamaan poliisille virka-apua, joka edellyttää sellaisen rajavartiolaitokselle kuuluvan kaluston, henkilövoimavarojen tai erityisasiantuntijapalvelujen käyttöä, jota mainituilla viranomaisilla ei sillä hetkellä ole käytettävissään. Rajavartiolaitos voi antaa poliisille sisällöltään virka-apua vastaavaa tukea Suomen alueen ulkopuolella niiden toimialaan kuuluvassa tehtävässä. Virka-avun ja tuen antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna rajavartiolaitokselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

77 a § Rajavartiolaitoksen virka-apu ja tuki poliisille terrorismirikoksen torjunnassa:

Poliisilla on oikeus saada Rajavartiolaitokselta Suomen merialueella ja talousvyöhykkeellä sekä rajanylityspaikalla ja rajan läheisyydessä sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla.

Poliisilla on oikeus saada sisällöltään 1 momentissa tarkoitettua virka-apua vastaavaa tukea toimiessaan Euroopan unionin jäsenvaltion merialueella ja talousvyöhykkeellä jäsenvaltion pyynnöstä sellaisessa poliisin toimialaan kuuluvassa tehtävässä, joka perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen, Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa määriteltyjen terrorististen tekojen estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuva voimakeinojen käyttö edellyttää, että se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Voimakeinojen on oltava apua vastaanottavan Euroopan unionin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön ja pyynnön mukaisia.

Rajavartiolaitoksella on poliisin johdolla oikeus sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvien voimakeinojen käyttöön rajavartiolaitoksen avustaessa poliisia terrorismirikoksen estämisessä tai keskeyttämisessä 1 ja 2 momentin mukaisissa tilanteissa.

Sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvalla voimakeinojen käytöllä tarkoitetaan virkamiehen henkilökohtaista aseistusta voimakkaampaa sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa sellaista asevoiman käyttöä, joka soveltuu poliisitehtävän suorittamiseen.

Voimakeinojen on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen, vastarinnan vaarallisuuteen, käytettävissä oleviin voimavaroihin sekä muihin tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttaviin seikkoihin. Erityisesti on otettava huomioon sivullisten oikeudet ja heidän turvallisuutensa. Ennen voimakeinojen käyttöä on niiden käytöstä mahdollisuuksien mukaan varoitettava.

Poliisi päättää tässä pykälässä tarkoitettujen voimakeinojen käyttämisestä ja johtaa niiden käyttöä. Voimakeinoja saa käyttää vain rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palveleva rajavartiomies.

TULLILAKI (304/2016)

5 § Poliisi:

Poliisimiehen oikeudesta suorittaa tullitoimenpiteitä säädetään Poliisilain 2 luvun 21 §:ssä.

8 § Tavarán ja asiakirjojen tarkastaminen:

Tullilla on oikeus avata kirje, paketti tai muu vastaava lähetys ainoastaan, jos avaaminen on välttämätöntä sen toteamiseksi, sisältääkö lähetys tulliselvitettävää tai tullivalvottavaa tavaraa. Lähetykseen sisältyvän luottamuksellisen viestin salaisuutta ei saa loukata.

13 § Kulkuneuvon pysäyttäminen ja tarkastaminen:

Tullimiehellä on oikeus pysäyttää ja tarkastaa kulkuneuvo.

Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että suomalaisella, kansallisuutta vailla olevalla tai väärää lippua käyttävällä aluksella kuljetetaan tavaraa säännösten vastaisesti Suomeen tai Suomesta, alus voidaan pysäyttää ja tarkastaa myös tullialueen ulkopuolella, ei kuitenkaan vieraan valtion aluevesillä. Alus voidaan tuoda satamaan tarpeellista selvitystä varten.

Kulkuneuvossa olevat pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat on kuitenkin oikeus tarkastaa vain Suomen tullialueelle tai siihen kuuluvan erityisen veroalueen alueelle saapumisen taikka sieltä poistumisen välittömässä yhteydessä tehtävässä tarkastuksessa sekä 2 momentin mukaisessa tarkastuksessa.

14 § Paikan eristäminen ja liikkumisoikeuden rajoittaminen:

Tullimiehellä on oikeus eristää, sulkea tai tyhjentää tavaroiden valmistus-, lastaus-, purkaus- tai muu käsittelypaikka tai -alue sekä kulkuneuvo. Tullimiehellä on lisäksi oikeus kieltää liikkuminen tai rajoittaa liikkumista edellä tarkoitettussa paikassa, alueella tai kulkuneuvossa.

Tullimiehellä on oikeus 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin myös yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi.

16 § Henkilön pysäyttäminen:

Tullimiehellä on oikeus pysäyttää henkilö, joka saapuu Suomen tullialueelle, lähtee Suomen tullialueelta tai käy sellaisessa kulkuneuvossa tai paikassa, jossa tavaraa puretaan, lastataan tai säilytetään, myös tullitoimenpiteiden tarpeellisuuden selvittämiseksi Tullin tiedonsaantioikeuksien mukaisesti. Tullimiehellä on oikeus pysäyttää henkilö myös muualla Suomen tullialueella, jos siihen on erityisiä syitä.

LAKI HÄTÄKESKUSTOIMINNASTA (692/2010)

4 § Häätokeskuslaitoksen tehtävät:

Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on:

1) hätäkeskuspalvelujen tuottaminen

2) hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvä pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten toiminnan tukeminen, kuten ilmoituksen tai tehtävän välittämiseen liittyvät toimenpiteet, viestikeskustehtävät, väestön varoittamistoimenpiteiden käynnistäminen äkillisessä vaaratilanteessa sekä muut viranomaisten toiminnan tukemiseen liittyvät tehtävät, jotka Hätäkeskuslaitoksen on tarkoituksenmukaista hoitaa

3) hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta

Tässä laissa hätäkeskuspalveluilla tarkoitetaan hätätilanteita koskevien ja muita vastaavia pelastustoimen, poliisin tai sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien ilmoitusten (*hätäilmoitus*) vastaanottamista ja arviointia sekä ilmoituksen tai tehtävän välittämistä viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle.

16 § Hätäkeskustietojärjestelmä:

Hätäkeskustietojärjestelmä on pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen ja Hätäkeskuslaitoksen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä valtakunnallinen tietojärjestelmä.

17 § Hätäkeskustietojärjestelmään talletettavat tiedot:

Hätäkeskustietojärjestelmään saa kerätä ja tallettaa 4 §:ssä säädettyjen tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja seuraavasti:

- 1) pelastus-, poliisi-, sekä sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä suorittaviin yksiköihin sekä rajavartiolaitoksen yksiköihin liittyviä tietoja, kuten valmius, viestiyhteys, kutsu, johtosuhteet, varustus, tehtäväalue, koko ja koostumus sekä muita vastaavia tietoja;
- 2) ilmoituksen teko-aika ja -tapa sekä sisältö puhelintunniste-, osoite- ja paikkatietoineen, ilmoituksen nauhoite sekä audiovisuaaliset ja vastaavat tekniset ja muut tallenteet;
- 3) sen liittymän tunniste sekä liittymän ja päätelaitteen sijaintitiedot, josta ilmoitus on tehty, ja tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä ilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän päätelaitteen ja liittymän sijainnin ilmaisevat yhteystiedot ja sijaintitiedot;
- 4) ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottajan ja tallettajan tiedoista nimi ja ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottanut yksikkö aikoineen;
- 5) ilmoitukseen, tehtävään tai toimenpiteeseen liittyvän henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kotipaikka, osoite ja puhelinnumero tai muu vastaava tieto, liityntä asiaan ja kohteen yksilöintitiedot sijainti- tai paikkatietoineen sekä ilmoitinlaitteiden kohdetiedot sijainti- tai paikkatietoineen;
- 6) tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, kuten tapahtuma- ja toimenpideseloste, aika, paikka, tehtävän kiireellisyysluokka ja vaarallisuus, tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista ja osallistuneista

henkilöistä, tehtävän viestiliikenne Häätäkeskuslaitoksen ja tehtävää suorittavan viranomaisen tai muun tahon välillä sekä muita yksittäiseen tehtävään liittyviä tarpeellisia tietoja;

7) henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta; henkilötiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta taikka henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia taikka tiedot sosiaalihuollon toimenpiteistä saadaan kuitenkin tallettaa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta.

Rekisteriä pitävien ja käyttävien viranomaisten palveluksessa olevat henkilöt ovat oikeutettuja näkemään ja käsittelemään teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveltuvan tavan avulla ainoastaan toimivaltuksiensa rajoissa oman toimialansa tietoja ja tehtäviä Häätäkeskuslaitoksen kanssa sovittavalla tavalla. Edellä 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja tietoja pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen tai viranomaisen tehtäviä hoitava yksikkö tai palveluksessa oleva henkilö saa käsitellä ainoastaan toimialansa tehtävään liittyen, jos se on yksittäisen tehtävän suorittamiseksi tarpeellista.

LAKI KANSAINVÄLISTÄ SUOJELUA HAKEVAN VASTAANOTOSTA SEKÄ IHMISKAUPAN UHRIN TUNNISTAMISESTA JA AUTTAMISESTA (746/2011)

15 § Tietojen antaminen:

Kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle annetaan tietoja vastaanottopalveluista, vastaanottoon liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista, oikeusavusta sekä vastaanottoon liittyvissä kysymyksissä avustavista järjestöistä.

Poliisi antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja kansainvälistä suojelua hakevalle tämän jättäessä hakemustaan ja tilapäistä suojelua saavalle tämän maahantulon jälkeen. Tiedot annetaan mahdollisimman pian, viimeistään kuitenkin 15 päivän kuluttua kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisestä ja tilapäistä suojelua saavan henkilötietojen rekisteröinnistä. Vastaanottokeskus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja vastaanottokeskukseen rekisteröitymisen jälkeen.

Tiedot annetaan kirjallisesti kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen voidaan perustellusti olettaa ymmärtävän. Tarvittaessa tiedot voidaan antaa myös suullisesti.

LAKI VALVOTUSTA KOEVAPAUESTA (629/2013)

17 § Koevapauteen sijoitetun yleiset velvollisuudet:

Koevapauteen sijoitettu on velvollinen pitämään yhteyttä Rikosseuraamuslaitokseen rangaistusajan suunnitelmassa määrättyllä tavalla sekä ilmoittautumaan Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä tai poliisilaitoksella Rikosseuraamuslaitoksen määräämällä tavalla.